משרד האוצר
הרשות לתכנון כלכלי

תחזית למשק הלאומי

1983-1974

משרד האוצר

הרשות לתכנון כלכלי

תחזית למשק הלאומי

1983 - 1974

ירושלים, אייר תשל"ג - מאי 1973

תוכן העניינים

עמוד

הקדמת שר האוצר א׳

מ ב ו א 1

חלק א׳ – הפרקים המקרו-כלכליים: פרק א׳ – צמיחת המשק 4

פרק ב׳ – מאזן התשלומים 15

פרק ג׳ – ההשקעות 21

פרק ד׳ – האוכלוסיה והתעסוקה 26

פרק ה׳ – הסקטור הציבורי 32

פרק ו׳ – הסקטור הפרטי 40

פרק ז׳ – איכות הסביבה 45

פרק ח׳ – תכנון איזורי ופיזור האוכלוסיה נכלל בפרק א׳

חלק ב׳ – ענפי המשק: פרק ט׳ – החקלאות והמים 47

פרק י׳ – התעשיה 52

פרק יא׳– החשמל 56

פרק יב׳– התחבורה והתקשורת 58

פרק יג׳– הבניה 66

פרק יד׳– התיירות 70

חלק ג׳ – השירותים הסוציאליים: פרק טו׳– החינוך 73

פרק טז׳– הבריאות 78

פרק יז׳– טיפול ושיקום 80

פרק יח׳– הבטחת הכנסה 81

הקדמה

הפעיל בחיי הכלכלה - ובכלל זה מדינאי הפעיל בתחום זה - מן הראוי שיסתייע בהחלטותיו ובמעשיו במערכת מחשבתית המנסה לפרוש בפניו פרספקטיבה לשנים הבאות. לפרספקטיבה כזו מקובל לקרוא תכנית, כאשר טווח הזמן מחייב התייחסות פעילה, ותחזית כאשר טווח הזמן חורג מעבר לזה.

מסמך זה כורך בתוכו את התכנית למשק הלאומי לחומש הקרוב - 1974-1978 ותחזית לחומש נוסף עד 1983.

כאשר מסמך זה מגיע לדיון בממשלה, חברי ואני חייבים לשאול את עצמנו שלוש שאלות: הראשונה - האם אנו מסכימים לתכנן; השניה - האם המשתמע ממנו שריר וקיים גם במקרה של אי-קיומן של חלק מן ההנחות עליהן הוא מבוסס; ואחרונה - האם אנו מוכנים לבצע את המדיניות המתחייבת ממנו.

נראה לי, כי ניתן להשיב בחיוב על שלוש השאלות וזאת, משום שהתכנית והתחזית יש בהן זהירות נאותה לגבי אי-הודאויות מצד אחד, ואיזון נאות בין הרצוי לבין האפשרי בתנאים החברתיים - כלכליים שלנו מצד שני, תוך הדגשת המאמץ הנדרש להשגת האפשרי. כבר נאמר על התכנית, למשק הלאומי לשנים 1974-1978 וניתן לומר זאת גם על התחזית לעשור כי בכל מקרה שצריך היה להפעיל שיקול דעת, התבסס שיקול הדעת על "מוסכמות", מוסכמות בקשר לעדיפויות ומוסכמות כלליות אף יותר. לדעתי, אין בסיס טוב יותר למדיניות כלכלית במשק פלורליסטי כשלנו, מהסתמכות על מוסכמות אלה, באשר יש בהן כדי לרכז את המאמץ של גורמי המשק על גווניו להשגת שניים מהיעדים המרכזיים של המשק בתחום הכלכלי - צמיחה מירבית בתעסוקה מלאה והתקרבות לעצמאות כלכלית.

פנחס ספיר
שר האוצר

ירושלים, אייר תשל"ג - מאי 1973

מ ב ו א

התחזית לעשור 1983-1974 מבוססת על הצעת התכנית למשק הלאומי לשנים 1978-1974, אשר הוגשה לממשלה בסוף אפריל שנה זה, בתוספת תחזית לחומש נוסף 1983-1979.

מבחינת היעדים, מבוססת התחזית על יעדי התכנית.

באשר להנחות היסוד, בכמה מהן חלו שינויים בחומש השני לעומת הראשון ואלה הם:

- צריכה בטחונית: בניגוד להנחה של יציבות בצריכה הבטחונית במונחים ריאליים בחומש הראשון, הונחה לגבי החומש השני עליה בשיעור שנתי ממוצע של 3.0 אחוזים, שהם כ-16 אחוזים במשך החומש. היסוד להנחה זו איננו בציפיה להרעת המצב הבטחוני השוטף, כי אם בשכלולים צפויים במערכת הבטחון המתבטאים במונחים כלכליים בהוצאות גדולות יותר הן בתחום הרכישה והן בתחום האחזקה.
- פריון: שיעור גידול הפריון בחומש השני נמוך במשהו מזה שבחומש הראשון - 4.2 אחוזים לעומת 4.5 אחוזים בהתאמה. אין בהנחה זו כדי להצביע על ירידה בשיעור הגידול של הפריון במונחים של תפוקה לשעת עבודה, כי אם על ירידה בשיעור הגידול במונחים של תפוקה למועסק (ההגדרה שהשתמשנו בה בתכנית 1978-1974). זאת תוצאה מן הציפיה כי מספר שעות העבודה לשבוע לעובד יקטן בחומש השני, עם התפשטות הנוהג של קיצור שבוע העבודה ל- 5 ימים.
- חסכון פרטי: בחומש הראשון הונחה יציבות בשיעור החסכון הפרטי ואילו בחומש השני הונח גידול צנוע של 0.5 אחוז בשיעור זה, כאינדיקציה לכך כי הפעלת מדיניות עקבית לעידוד החסכון בחומש הראשון תוכל להשיג בחומש השני את האפקט הרצוי על נוהגי החסכון הפרטי.
- צריכה פרטית לנפש: בהמשך למגמה אשר מצאה את ביטויה בתכנית 1974-1978 בהשוואה לתכניות קודמות, לאפשר עליה גדלה של הצריכה הפרטית, הונחה בחומש השני עליה מהירה יותר ברמת החיים. סדר הגודל הוא 3.7 אחוזים לשנה בממוצע לנפש בחומש השני, לעומת 3 אחוזים בחומש הראשון. כתוצאה מכך,

לא יהיה צורך להגדיל את עומס המיסים הכולל, במונחים של שיעורי מיסים, בחומש השני, במידה שהספיגה הנוספת המתחייבת בחומש הראשון אכן תבוצע. יתר על כן, תגובה חיובית בתחום החסכון מעבר לתגובה הצנועה שהונחה בתכנית, תתן מקום לשיקולים בכיוון של הקטנת עומס המיסים.

התמונה המתקבלת מתוך התכנית היא שלאחר מאמץ בתקופת התכנית, שתוצאותיו הן, בין היתר, בתחום הדבקת פיגורים בשירותים הסוציאליים ובהשקעות התשתית, קצבי הגידול הנדרשים בתחומים אלה יאפשרו קצב עליה מהיר יותר בצריכה הפרטית לנפש ובלבד שהצריכה הבטחונית לא תגדל מעבר למה שהונח בתחזית.

גם ניצול הפנאי הנוסף כתוצאה מקיצור שבוע העבודה, נלקח בחשבון כגורם להגדלת ההוצאה בתחום הצריכה הפרטית.

המגמה של הקטנת עודף היבוא תימשך גם בחומש השני, אף בקצב מואץ יותר. בעוד שמאמץ היצוא צפוי להיות קשה יותר בחומש השני מאשר בחומש הראשון, קצב גידולו של היצוא יהיה איטי יותר, באשר אחוז הולך וגדל של תוספת התפוקה צריך להיות מיועד ליצוא. מאידך, היבוא יגדל בחומש השני בשיעורים גבוהים יותר מאלה שבחומש הראשון, וזאת בעיקר כתוצאה ממדיניות החשיפה וההתקשרות עם השוק המשותף, ומהגידול הצפוי בצריכה הפרטית ובהוצאות הבטחון.

באופן כולל, ניתן לומר כי התחזית מצביעה על קשיחות הולכת וגוברת בצמצום הפער המוחלט במאזן התשלומים ועל הקטנה הולכת וגוברת של משקלו של פער זה בכלל פעילות המשק.

בסיכום, התחזית מרכזת את עיקר המאמץ של המדיניות הכלכלית בתחום עידוד היצוא ועידוד ההשקעות המתחייב מכך. היא רואה כאפשרי את המשך צמיחת המשק בתעסוקה מלאה, התקרבות משמעותית לעצמאות כלכלית ועליה ברמת החיים בד בבד עם גידול בצריכה הציבורית. תנאי לכל אלה הוא שיעור גידול בפריון לפחות

ברמה שהונחה ביסוד התחזית.

נתונים הבסיס של התחזית, שהם נתוני השנים 1972 ו-1973, זהים לאלה של התכנית, למרות שבינתיים נתקבלו נתונים חלקיים מתוקנים לגבי שנת 1972. תיקון נתוני הבסיס ייעשה עם הדפסת המהדורה הסופית של התכנית למשק הלאומי לשנים 1978-1974, לאחר אישורה.

נתוני תחזית זו אינם זהים בהרכב בכל הפרטים לתחזית לשנה 1981 אשר הוכנו בסוף שנת 1972 לבאי הועידה הכלכלית על בסיס התכנית הכלכלית הקודמת לשנים 1976-1972 במחירי 1971.

שמחה לנדאו
מנהל הרשות לתכנון כלכלי

ירושלים, אייר תשל"ג - מאי 1973

פרק א' - צמיחת המשק

א. מבוא

התוכנית למשק הלאומי 1974-1978 אשר הוגשה לממשלה באפריל 1973 דנה בהתפתחויות המשק לחומש הקרוב.

תקופה של חמש שנים היא לעתים קצרה בהתפתחותו של משק, למשל, בתחומי השקעות וחינוך. ברור איפוא כי שינויים מרחיקי לכת במבנה של משק - מבנה ההון ומבנה הייצור - לוקחים זמן ארוך למדי מעבר לחמש שנים ובתחומים מסויימים גם מעבר לעשר שנים.

גורמים אלה יוצרים את הצורך בעריכת תחזיות לתאור כיווני התפתחות של המשק לטווח הארוך יותר מחמש שנים. אם כי תחזיות ארוכות טווח, כמו זו המובאת כאן, לעשר שנים, מעמידה בספק את התוצאות המתקבלות. כי המדובר בהנחות רבות שהינן בתחום ההשערה ובעלי אי ודאות רבה אשר תחום הטעות רחב מכדי שאפשר יהיה להציג תוכניות ואמצעי מדיניות מפורטים לפי תחומים וסקטורים.

אך עיקרו של נסיון זה היא לשרטט את התפתחות המשק תוך איתור צוארי בקבוק והבעיות המרכזיות של המשק בעוד מועד, ובכך לסייע לתהליך קביעת המדיניות הכלכלית לתקופת העשור הבאה.

התכלית המוגדרת של עבודה זו היא נסיון לתאר את הצפוי במשק בשנת 1983 במערכת הנחות המפורטות להלן שעיקרן המשך העליה לישראל בחומש השני של העשור לפי אותה הרמה שהונחה בחומש הראשון; גידול בהוצאות הבטחון בחומש השני בכ-20 אחוז מהרמה הנתונה לשנים 1974-1978 וההשלכות על פיתוח המשק ועל האפשריות להעלאת רמת החיים של האוכלוסיה.

היעדים לעשר השנים הקרובות הינם בעיקרם דומים ליעדים כפי שהוגדרו בתכנית הפיתוח למשק הלאומי 1974-1978 דהיינו המשך הצמיחה הכלכלית, הקטנת הפער במאזן התשלומים, נשיאה בנטל הבטחון, קליטת עליה וצמצום הפער החברתי ושמירת איכות הסביבה.

ב. קווי ההתפתחות

האומדנים ל-1983 בנויים על ההנחה כי אוכלוסית ישראל תסתכם בשנת 1983 ב-4,520 מיליון נפש, דהיינו תוספת של 1,240 אלף נפש במשך העשור 1974-1983. תוספת זו כוללת בתוכה 650 אלף עולים[1] הצפויים להגיע בעשור זה. אין היקף זה של עליה נובע מאיזה שהיא הערכה שגודל זה הינו "מקסימלי" או "אופטמלי" וברור שאם העליה תהיה בעלת היקף רב יותר ואפילו במימדים גדולים יעשו כל הצעדים הנחוצים לקליטתה.

האוכלוסיה היהודית תגדל מ-2,797 אלף נפש בשנת 1983 ל-3,285 אלף נפש בשנת 1978 ל-3,810 אלף נפש בשנת 1983. האוכלוסיה הלא-יהודית תגדל בקצב של 3.9 אחוזים לשנה ותמנה בשנת 1983 710 אלף נפש, בהשוואה ל-487 אלף נפש בשנת 1973.

גידול כח העבודה האזרחי יהיה מהיר יותר מאשר קצב גידול האוכלוסיה ויהווה כ-50.5 אחוזים מכלל האוכלוסיה בגיל העבודה. כח העבודה האזרחי יגיע ל-1,562 אלף נפש בשנת 1983 בהשוואה ל-1,325 אלף נפש בשנת 1978 ו-1,130 אלף נפש בשנת 1973.

מספר המועסקים יגדל בקצב דומה לגידול כח העבודה האזרחי כ-3.3 אחוזים בממוצע לשנה ויסתכם בשנת 1983 ב-1,512 אלף מועסקים, תוספת של 416 אלף נפש בהשוואה ל-1973.

1) העליה המונחת כאן הינה עליה" ברוטו" דהיינו כולל עולים בכוח ששיעור הירידה מתוכם הוא גבוה.

הגידול בתוצר הלאומי למועסק יהיה בתקופה 1983-1979 כ-4.2 אחוזים לשנה לעומת גידול של 4.5 אחוזים לשנה בתקופה 1978-1974. ירידה קלה זו בתוצר הלאומי למועסק משקפת בין השאר את ההקטנה החזויה בשעות העבודה למועסק כתוצאה ממעבר אפשרי לשבוע עבודה מקוצר של חמישה ימי עבודה. עם זאת יעשה מאמץ גדול מצד הממשלה וגופים אחרים המעורבים במשק בהעלאת הפריון ליחידת עבודה. מאמצים אלו יתבטאו ע"י יעילות שבה יאורגן וינוצל כח העבודה של ישראל, הגדלת המקורות המופנים למחקר ולפיתוח, החדרת שיטות ייצור משוכללות והעליה במלאי ההון למועסק.

התוצר הלאומי בשנת 1983 יסתכם ב-66 מיליארד ל"י (במחירי 1972) בהשוואה ל-46.1 מיליארד ל"י בשנת 1978 ו-31.7 מיליארד ל"י בשנת 1973. גידול התוצר הלאומי בשנים 1978-1974 יהיה ל-7.8 אחוזים בממוצע לשנה ו-7.5 אחוזים בשנים 1983-1979.

המקורות והשימושים 1972 - 1983
(מיליוני ל"י, במחירי 1972)

	1972	1973	1978	1983[1]	שיעור גידול שנתי ממוצע (%) מ-1973 ל-1978	מ-1978 ל-1983	מ-1973 ל-1983
סך המקורות	45,425	50,325	71,100	103,250	7.2	7.7	7.4
תוצר לאומי גלמי	29,135	31,695	46,100	66,000	7.8	7.5	7.6
יבוא[1]	16,290	18,630	25,000	37,250	6.1	8.4	7.2
סל השימושים	45,425	50,325	71,100	103,250	7.2	7.7	7.4
צריכה פרטית	17,200	19,325	26,700	37,300	6.6	6.9	6.8
צריכה ציבורית	9,205	9,520	11,300	14,550	3.5	5.2	4.3
מזה: בטחון	(6,090)	(6,200)	(6,200)	(7,200)	-	3.0	1.5
השקעה גלמית	8,900	10,335	13,900	19,075	6.1	6.5	6.3
יצוא[1]	10,120	11,115	19,200	32,325	11.5	10.9	11.3

1) היבוא והיצוא כוללים סחר עם השטחים ומבוססים על דולרים לפי שער חליפין אפקטיבי במחירים קבועים.

ההוצאה לבטחון תעלה בתקופה 1983-1979 בכ-3 אחוזים לשנה ותסתכם בשנת 1983 ב-7,200 מיליון ל"י בהשוואה ל-6,200 מיליון במשך השנים 1978-1974.

העליה בהוצאות לצריכה הבטחונית הצפויה להיות בחומש השני של העשור לעומת היציבות הצפויה בחומש הראשון מקורה בכך שבשנים 1972-1969 היתה ההוצאה הבטחונית גבוהה מאוד אשר יצרה בסיס גבוה והזינה את מערכת הבטחון לתקופה עד 1978. לעומת זאת בתקופה 1983-1979 ימשך, בצורה מתונה, המשך ההצטיידות וההוצאות האחרות הקשורות לשמירת היציבות הבטחונית.

המדיניות לעשור הבא תמשיך להיות מכוונת להקטנת התלות של המשק ביבוא הון. דבר זה יחייב שהגידול בצריכה הפרטית לנפש יהיה מתון. אם זאת הצריכה הפרטית לנפש תעלה בתקופה 1978-1974 ב-3 אחוזים לשנה בעוד שבחמש השנים שלאחריהן תהיה עליה רבה יותר של 3.7 אחוזים לשנה. אם תתבצע הספיגה הציבורית הנדרשת לפי התוכנית בשנים 1978-1974 לא יהיה צורך בספיגה ציבורית נוספת מהסקטור הפרטי לסקטור הציבורי ונטל המיסים בחומש השני של העשור לא יגדל מעבר לזה של שנת 1978.

לעומת זאת מונח כי שיעור החסכון הפרטי מההכנסה הפרטית הפנויה ממקורות פנים יעלה בתקופה 1983-1979 לאחר שיהיה יציב בתקופה 1978-1974, מ-27.5 אחוז ל-28 אחוז.

תפקידה של המדיניות הפיסקלית והמונטרית יהיה בחמש השנים 1978-1974 לדאוג שאכן תתבצע "הספיגה" הנדרשת והצריכה הפרטית לא תעלה מעבר ל-3 אחוזים לשנה. בשנים 1983-1979 יהיה על המדיניות הפיסקלית והמונטרית לדאוג שהחסכון הציבורי לא יקטן מהרמה הצפויה לשנת 1983 ושבמשק תקויים יציבות מחירים מניחה את הדעת להבטחת רמה גבוהה של השקעה ויעילות בפעילות הכלכלית תוך שמירה על מצבם של השכבות החלשות בחברה.

גידול זה בחסכון הפרטי והגידול החזוי בחסכון הציבורי יגרמו לכך שהחסכון הלאומי בשנת 1983 יסתכם ב-14,150 מיליון ל"י והוא יממן כ-75 אחוזים מההשקעה במשק בשנה זו לעומת כ-27 אחוזים בשנת 1973. מגמה זו הינה חלק מהמדיניות המכוונת להרחבת אמצעיו העצמיים של המשק המופנים להשקעה, ולהקטין את התלות בהון מחוץ לארץ. -

הקטנת התלות ביבוא הון מחו"ל, משמעותה הפחתה ניכרת ביבוא ההון עד אותה שנה. בעוד שבתקופה 1978-1974 יגדל החוב החיצוני של ישראל בכ-2 מיליארד דולר, הרי בתקופה 1983-1979 יגדל החוב החיצוני של ישראל במליארד דולר ורמתו בשנת 1983 תהיה כ-7.8 מליארד דולר, גידול הוב זה ישמש למימון הגרעון בחשבון השוטף ולמימון תוספת יתרות מטבע חוץ שלא תבוא מהעברות חד צדדיות. עודף היבוא ירד בשנת 1983 ל-650 מיליון דולר (כולל סחר עם השטחים) בהשוואה למיליארד דולר בשנת 1978 וכ-1,360 מיליון דולר בשנים 1973.

ירידה זו בעודף היבוא תושג ע"י המשך גידול של היצוא בקצב מהיר של כ-12.5 אחוזים לשנה. קצב זה יהיה מהיר יותר בשנים 1978-1974,כ-13.0 אחוז, בהשוואה לתקופה של אחר מכן , שיגדל בה היצוא בקצב של 12.5 אחוז. סך היצוא יסתכם בשנת 1983 ב-8,650 מיליון דולר בהשוואה ל-4,810 מיליון דולר בשנת 1978 ו-2,615 מיליון דולר בשנת 1973.

גידול זה ביצוא יישען ברובו על גידול היצוא התעשייתי, שיעלה מ-1,045 מיליון דולר בשנת 1973 ל-3,850 מיליון דולר בשנת 1983.

היבוא בשנת 1983 יסתכם ב-9,300 מיליון דולר והוא יעלה בקצב הדומה לקצב גידול התוצר הלאומי.

אחד מהגורמים העיקריים שישביעו את חותמם על סחר החוץ של ישראל בעשור הבא יהיה ההסכם הצפוי בין ישראל לקהיליה האירופית. מגמת ההסכם הצפוי היא להגיע בהדרגה לאיזור סחר חופשי שראשיתו בעשור הקרוב. ההשפעות תהיינה בעיקר של מבנה התעשיה.ההסכם הצפוי יפעל על התעשיה הן באמצעות היבוא, עקב הצורך להוריד רמת המכס הגבוה בישראל והן על היצוא, העתיד לזכות בהקלות מכס כבר בשנות השבעים.

ההשקעה הגולמית בשנת 1983 תסתכם 19,075 מיליון ל"י בהשוואה ל-10,335 מיליון ל"י בשנת 1973.

סך ההשקעה למשך העשור 1974–1983 תסתכם ב-145 מיליארד ל"י מתוכה 41.5 מיליארד ל"י במגורים והשאר בענפי המשק.

הגידול בהשקעות של כ-6.3 אחוזים לשנה יהיה תואם את הגידול החזוי בתפוקות הענפים ובהשקעות בתשתית כלכליה וחברתית.

הגידול בהשקעות התשתית בעשור הבא יהיה אחד מכיווני המדיניות העיקריים של הממשלה ויתרום ליעילות הייצור ולאיכות החיים.

בהמשך לשאיפה לשמירת איכות הסביבה בשנים 1974–1978, וימשכו ההשקעות הדרושות גם בתקופה 1979–1983. השקעות אלו ייעשו בתעשיה בו צפוי שיושקעו כ-250 מיליון ל"י בתקופה 1974–1983 למניעת תהליכי ייצור מזהמים וכן יוקדשו סכומים נוספים למניעת זיהום הנובע מייצור חשמל ומביוב, סך בהשקעה בנושא זה תסתכם בכ-1,300 מיליון ל"י. עם זאת, עקב העליה הצפויה בפנאי יגדל יחד עמה הביקוש לשירותי נופש, גנים ואיזורי נוף בשיעור גדול יותר.

יעדי פיזור האוכלוסיה לעשור הבא מכוונים להגדלת חלקם של אזורי הפיתוח מ- כ-33 אחוזים ל-36 אחוזים ובהתאמה להפחתת חלקם של אזורי רצועת החוף.

הגורמים המנחים את מדיניות פיזור האוכלוסיה הינם פרט לגורמים מדיניים ובטחוניים של נוכחות אוכלוסיה וקיום ישובים לאורך גבולות המדינה גם שיקולים כלכליים וחברתיים. הבחינה החברתית קשורה להצטופפות יתר במרכז הארץ ולקשיים האנושיים, החברתיים והאקולוגיים הכרוכים בה. הבחינה הכלכלית נובעת מהצורך לנצל בצורה יעילה את המשאבים המצויים במרחבי הארץ. להימנעות מצפיפות יתר של האוכלוסיה יש גם יתרונות כלכליים, הנובעים מהעובדה שהצפיפות גורמת לייקור אספקת שירותים ציבוריים כמו תחבורה, נקיון, סילוק ביוב ואפשה וכו'.

מאידך גיסא, לפיזור אוכלוסיה יש מחיר, בעיקר כלכלי. זה נובע מיתרונות שיש לריכוז הפעילות היצרנית של סקטורים מסויימים בבין תעשיה מסחר וכספים וכו'. נוסף על כך קיימת באיזורים בעלי פעילות מרוכזת זמינות כח-אדם לסוגיו ומיומנויותיו. קיימים גם שירותים שהם יעילים יותר כשהיקפם רחב יותר.

השגת יעדי פיזור אוכלוסיה יהיו אפשריים רק אם הממשלה והגורמים הציבוריים האחרים יפעילו את מערכת אמצעי מדיניות בהיקף, בעוצמה ובתאום, גדולים יותר מאשר בשנים האחרונות.

לוח 2 - תכנית פיזור האוכלוסיה 1972-1980-1990
(אחוזים)

	1972	1980 (2	1990 (2
סך האוכלוסיה	100.0	100.0	100.0
מחוז ירושלים (1	10.8	12.6	13.0
מחוז הצפון	13.3	13.8	14.1
מחוז הדרום	8.6	9.1	9.5
סה"כ אזורי פיתוח	32.7	35.5	36.5
מחוז חיפה	17.3	17.2	17.8
מחוז מרכז	21.0	20.6	21.0
מחוז תל-אביב	29.0	26.8	24.7
סה"כ רצועת החוף	67.3	64.5	63.5

1) כולל ירושלים המזרחית

2) בתכנית לתפרוסת הגיאוגרפית של אוכלוסיה בת 5 מיליון הונח על-סמך תחזית עליה של 40 אלף לשנה, שהאוכלוסיה תגיע ל-4 מיליון ב-1981 ל-5 מיליון ב-1992. אם העליה תהיה גדולה יותר, האוכלוסיה תגיע להיקף זה מוקדם יותר, דהיינו ל-4 מיליון בסוף שנות ה-70 ול-5 מיליון בסוף שנות ה-80.

מקור: 1972 - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - פירסומי מפקד האוכלוסין 1972 מס' 1

1990,1980 - הרשות לתכנון כלכלי ומשרד הפנים "תכנית לתפרוסת אוכלוסיה בת 5 מיליונים"

הענף אשר תרומתו לגידול התוצר הלאומי תהיה הגדולה ביותר בעשור הקרוב הוא ענף התעשיה. תפוקת הענף תגדל בכ-10 אחוזים לשנה.

הגידול בתפוקת ענף התעשיה תהיה מלווה בשינויים מבניים שעיקרם היא עלית משקלם של ענפים ומפעלים עתירי ידע וטכנולוגיה מתקדמת. ליעד היצוא התעשיתית יש חשיבות רבה בתפוקת הענף בגלל האטה היחסית בביקוש הבטחוני ובצריכה הפרטית לעומת זאת יורחב הייצור להחלפת יבוא הן לבטחון והן לנכסי השקעה ותשומות ביניים.

ענף החקלאות יגדל בקצב איטי יותר מהתוצר הלאומי כתוצאה ממגבלות היצע בשל נדירות קרקע ומים והן בגלל מגבלות בצד הביקוש בארץ ובחו"ל, תפוקת הענף תגדל ב- 5 אחוזים לשנה בעשור הקרוב תוך הדגשת חשיבות היצוא החקלאי שיגדל ב-6 אחוזים לשנה.

בענפי התחבורה והקשר צפוי גידול רב בהשקעות. סך ההשקעה בענפים אלה יסתכם בעשור 1974-1983 ב-28 מיליארד ל"י. השקעות אלו אשר יגבירו את התשתית הכלכלית, תואמים את השינויים שיחולו בענפים אחרים. תפוקת הענף תגדל ב-8.1 אחוזים לשנה והיצוא יגדל בקצב מהיר יותר, של 12.1 אחוז לשנה.

ענף הבניה, שמטרתו לבנות די רות בכמות שתבטיח דירות לעליה, למשפחות חדשות, שיפור תנאי מגורים והחלפת דיור פגום, יחייב לבנות 590 אלף דירות במשך העשור. הבניה שלא למגורים, חשובה לפיתוח ענפים אחרים במשק. סך התפוקה תגדל אם כן במשך העשור ב-4.7 אחוזים לשנה.

בתוצר של ענפי השירותים צפוי בידול בקצב מהיר בחומש הראשון והאטה קלה בחומש השני, הנובע מהגידול הרב בשירותים הסוציאליים בחומש 1978-1974 עם הרחבתם והעמקתם.

התחזית לעשור 1983-1974 הינה המשך המחשבה שהושקעה בעריכת תוכנית למשק הלאומי לחומש 1978-1974.

התחזית מצביעה על כך שאם ההנחות החיצוניות של העליה והבטחון יתקיימו ולא תהיה בהן סטיה גדולה אזי יוכל המשק הישראלי להגשים בעשור הקרוב את היעדים המוצגים כאן מבלי להגביל בצורה חריפה את רמת החיים תוך נקיטת אמצעי מדיניות מתאימים, בתחומי התקציב, מאזן התשלומים וכוח-אדם.

פ ר ק ב' - מאזן התשלומים

תחזית מאזן התשלומים לשנת 1983 בנויה כהמשך למגמות תכנית החומש 1978-1974 ועל בסיס ההנחות החיצוניות המיוחדות לתקופת החומש השני של העשור הקרוב.

אחד מיעדיה המרכזיים של המדיניות הכלכלית הוא שיפור הדרגתי ומתמיד במצב הגרעון הבסיסי הקיים מאז ומתמיד במאזן השוטף של ישראל. בעשור הקרוב תעשה כברת דרך עיקרית בהשגת עצמאות כלכלית אם כי הפער הקיים בין היבוא ליצוא לא יחוסל כליל. עודף היבוא (לרבות השטחים) יעמוד בסופה של התקופה על 650 מיליון דולר לעומת 1,360 מיליון דולר בשנת 1973. באופן יחסי יש בכך התקדמות משמעותית בירידת משקלו של עודף היבוא בכל השוואה רלבנטית.

היחס עודף יבוא-תוצר אשר עומד בראשית התקופה על 18 אחוזים, יגיע בסיומה ל-4.1 אחוזים בלבד. היחס בין היצוא ליבוא יעלה מ-66 אחוזים ל-93 אחוזים. יבוא ההון החזרי נועד לממן את עודף היבוא ולספק את הגידול הדרוש בתוספת יתרות מטבע החוץ - כ-1,750 מיליון דולר במשך התקופה כולה. גדלו של יבוא ההון הנקי החזרי בשנת 1983 הוא 900 מיליון דולר והוא נמוך במידה ניכרת מיבוא ההון בראשית התקופה. לפיכך, ניתן להניח שהשגתו לא תהיה כרוכה בקשיים, הוא יתאפשר בעיקר בעזרת המשך תמיכתו הכספית של העם היהודי במדינת ישראל. עם ירידתו של יבוא ההון וצימצום בהלוואות שיגויסו בחו"ל, ייבלם גידולה המואץ של מצבת החובות אשר הפכה לעול מעיק על המשק. בחומש הראשון תעלה החובות מ-4.6 מיליארד דולר ל-6.8 מיליארד, עד סוף העשור תגדל מצבת החובות ב 1.0 מיליארד דולר ותעמוד על 7.8 מיליארד דולר. משמעות הדבר היא שנטל החזרי הקרן והריבית ילך ויפחת עם תהליך צמיחתו של המשק וגידולו של היצוא. היחס בין תשלומי קרן וריבית לבין היצוא ירד מ-27 אחוזים ב-1973 ל-16 אחוזים בשנת 1983.

עודף היבוא (למעט שטחים) ירד בקצב אחיד כמעט במרוצת העשור - 4.8 אחוזים לשנה. ירידה אחידה זו בעודף היבוא תושג תוך שינויים בהתפתחות היבוא והיצוא בין החומש הראשון לשני.

<u>היצוא</u>

בשנים 1983-1978 יואט גידולו של היצוא, אם כי הדגש והמאמץ יופנו לאותם חלקים שבמשך התקופה כולה ישאו בעיקר הנטל של הגידול. היצוא התעשייתי (למעט יהלומים), יתרום למעלה מ-40 אחוזים מסך תוספת היצוא, אולם שיעור גידולו יואט בחומש השני לעומת הראשון כתוצאה מריכוז מאמץ ניכר שייעשה בעיקר עד שנת 1978. היצוא התעשייתי יגיע ל-3,850 מיליון דולר בקירוב בסוף העשור, לעומת 1,045 מיליון בשנת 1973. הגידול ביצוא ההדרים כמעט וייפסק בשל מיגבלות החלות על התפוקה ועל הביקוש בחו"ל.

/נמוך

היצוא החקלאי האחר ימשיך ויגדל בקצב סקצב גידולו בחומש הראשון ע"י הרחבת ענפים קיימים וע"י פיתוח מוצרים, שיטות ייצור ושיווק אינטנסיבי. סך היצוא החקלאי יגיע ל-270 מיליון דולר בשנת 1983.

יצוא השירותים לא יאיט את גידולו בחומש השני. תחזית זו מבוססת על ההנחה שביצוא השירותים טמון עדיין פוטנציאל ניכר שיאפשר הרחבתם המהירה הן בענף התיירות, שהכנסותיו יסתכמו ב-750 מיליון דולר, והן בענפי התחבורה ושירותי הידע למיניהם, אשר יעשו שימוש רב בכח-אדם מקצועי ואקדמאי ששיעורו ילך ויעלה בכלל המועסקים.

השוראה מלאה של תחזית היצוא לשנים 1983-1979, לעומת תכנית 1978-1974 מלמדת על האטה במרבית ענפי היצוא וסעיפיו. ככל שילך ויצטמצם עודף היבוא כן ניתן יהיה להרפות את המתח של הפניית מקורות ליצוא ולאפשר המשך זרימת יבוא הון לארץ בתנאי שמחירו לא יהיה גבוה

מדי למשק, ע"י כך יובטח המשך תהליך הצמיחה המהירה, תוך הענות גוברת בחומש השני לצרכים חברתיים-כלכליים.

<u>היבוא</u>

היבוא יגדל במשך עשר השנים הקרובות ויספק את מכלול הביקושים לצריכה להשקעה וליצוא. גידולו יהיה בשיעור ממוצע של 9 אחוזים לשנה. בשנת 1983 יגיע היבוא לישראל ל-9 מיליארד דולר, אשר מהם 7 אחוזים הן סחורות שיועדו לצריכה ישירה, כ-47 אחוזים - תשומות לייצור, כ-15 אחוזים - נכסי השקעה, 5.5 אחוזים - יבוא בטחוני ישיר וכ-28 אחוזים - יבוא שירותים שונים לצריכה ולייצור.

ההתפתחות הבולטת ביותר בתחום זה היא הירידה החלולה בחלקו של היבוא הבטחוני. היבוא הבטחוני הישיר ירד מ-14.3 אחוזים ל-5.5 אחוזים מכלל היבוא. מספר גורמי יסוד ישפיעו על התפתחות היבוא ועל האצת גידולו בחומש השני לעומת הראשון. החשוב שבין הגורמים הוא צמיחת המשק המוזנת ע"י היבוא. השאיפה להמשיך בגידול מהיר למדי של התוצר, מחייבת גידול היבוא בשיעור מתאים (בניכוי היבוא הבטחוני, יגדל היבוא בשיעור 10 אחוזים לשנה). גורם אחר אשר ישפיע ככל הנראה על האצת גידול היבוא בסוף העשור הוא הסתפחות אפשרית של ישראל לקהיליה האירופית עם כל המתחייב מהתפתחות זו בחשיפת התוצרת המקומית ליבוא מתחרה. גם עליית חלקו של היצוא בשימושים נוטה להגביר את גידולו של היבוא בשל מרכיב היבוא הגבוה שביצוא (אם כי תכונה זו של היצוא עשויה להשתנות לאורך שנים).

לוח 1 - תחזית מאזן התשלומים 1973-1983
(במיליוני דולר, מחירים שוטפים)

	1972[1]	1973[2]	1978	1983	שיעור גידול שנתי (%) 1973–1978	שיעור גידול שנתי (%) 1978–1983	שיעור גידול שנתי (%) 1973–1983
יבוא סחורות ושירותים	3,215	3,815	5,600	9,000	8.0	10.0	9.0
מזה: יבוא אניות ומטוסים	(40)	(130)	(80)	(130)			
יבוא בטחוני	(600)	(545)	(400)	(500)	-6.0	4.6	-0.1
יבוא אחר	(2,676)	(3,140)	(5,120)	(8,370)	10.3	10.3	10.3
יצוא סחורות ושירותים	2,125	2,435	4,510	8,150	13.1	12.6	12.8
עודף היבוא	1,090	1,380	1,090	850	-4.6	-4.9	-4.8
יבוא מהשטחים	135	160	215	300	6.1	6.9	6.5
יצוא לשטחים	150	180	300	500	10.7	10.7	10.7
עודף היבוא מהשטחים	-15	-20	-85	-200	33.6	18.7	25.9
סך הגרעון	1,075	1,360	1,005	650	-5.8	-8.3	-7.1
יבוא ההון נטו	1,670	1,640	1,150	920	-6.9	-4.4	-5.6
יתרות	1,070	1,350	1,940	3,100	7.5	9.8	8.7
מצבת חובות	4,200	4,600	6,800	7,800	8.1	2.8	5.4

---

1) אומדן מתוך תקציב לאומי 1973

2) תחזית מתוך תקציב לאומי 1973.

לוח 2 - תחזית היצוא לשנת 1983
(מיליוני דולר, מחירים שוטפים)

	1972	1973	1978	1983	שעור גידול שנתי ממוצע (%) 1973-1978	1978-1983	1973-1983
יצוא סחורות							
יצוא תעשייתי	920	1,045	2,050	3,850	14.4	13.4	13.9
יהלומים	385	455	650	900	7.4	6.8	7.1
אחר	535	590	1,400	2,950	18.9	16.1	17.5
יצוא חקלאי	160	170	220	270	5.2	4.2	4.7
הדרים	107	110	125	135	2.6	1.5	2.3
אחר	53	60	95	135	9.6	7.3	8.4
יצוא אחר	30	30	40	60	5.9	8.4	7.2
יצוא סחורות ברוטו	1,110	1,245	2,310	4,130	13.2	12.3	12.7
התאמות	25	30	50	100			
יצוא סחורות נטו	1,085	1,215	2,260	4,030	13.2	12.3	12.7
יצוא שירותים							
תחבורה	370	415	765	1,300	13.0	11.2	10.3
תיירות	220	280	450	750	10.0	10.7	10.3
אחר	450	525	1,035	2,070	14.5	14.9	14.7
סך יצוא שירותים	1,040	1,220	2,250	4,120	13.0	12.9	12.9
סך יצוא סחורות ושירותים	2,125	2,435	4,510	8,150	13.1	12.6	12.8
יצוא לשטחים	150	180	300	500	10.7	10.7	10.7
סך יצוא, כולל שטחים	2,275	2,615	4,810	8,650	13.0	12.4	12.7

לוח 3 - תחזית היבוא לשנת 1983
(במיליוני דולר, מחירים שוטפים)

	1972	1973	1978	1983	שיעור גידול שנתי ממוצע (%) 1978-1973	1983-1978	1983-1973
יבוא סחורות							
יבוא מוצרי תצרוכת	205	250	370	650	8.2	11.9	10.0
יבוא תשומות לייצור	1,235	1,425	2,450	4,200	11.4	11.4	11.4
יבוא נכסי השקעה	470	650	830	1,300	5.0	9.4	7.2
מזה: אניות ומטוסים	(40)	(130)	(80)	(130)			
אחר	(430)	(520)	(750)	(1,170)	7.6	9.3	8.5
יבוא סחורות ברוטו	1,910	2,325	3,650	6,150	9.4	11.0	10.2
יבוא סחורות נטו מתואם	1,840	2,250	3,520	6,000	9.4	11.2	10.3
יבוא שירותים							
תחבורה	225	250	420	750	10.9	12.3	11.6
הון	270	320	550	650	11.4	3.4	7.3
ממשלה	560	610	510	650	-3.6	5.0	0.6
מזה: בטחוני	(500)	(545)	(400)	(500)	-6.0	4.6	-0.1
אחרים	320	385	600	950	9.3	9.6	9.4
סה"כ שירותים	1,375	1,565	2,080	3,000	5.9	7.6	6.7
סה"כ סחורות ושירותים	3,215	3,815	5,600	9,000	8.0	10.0	9.0
יבוא מהשטחים	135	160	215	300	6.1	6.9	6.5
סה"כ יבוא	3,350	3,975	5,815	9,300	7.9	9.8	8.9
יבוא	3,215	3,815	5,600	9,000	8.0	9.9	9.0
יצוא	2,125	2,435	4,510	8,150	13.1	12.6	12.8
עודף יבוא	1,090	1,380	1,090	850	-4.6	-4.9	-4.8
עודף יבוא מהשטחים	-15	-20	-85	-200	33.6	18.7	25.9
סך הגרעון	1,075	1,360	1,005	650	5.8	-8.3	-7.1

פרק ג' - השקעות

ההשקעה הגולמית תסתכם בשנת 1983 ב-19,075 מיליון ל"י לעומת 13,900 מיליון ל"י בשנת 1978 ו-10,335 מיליון ל"י בשנת 1973, דהיינו שיעור גידול שנתי ממוצע לעשור של 6.1 אחוזים. קצב הגידול של ההשקעות בחומש השני של העשור יהיה גבוה במקצת מזה של החומש הראשון, אם כי דפוסי ההשקעה בשנים 1979-1983 לא ישתנו בצורה משמעותית לעומת החומש הקודם.

חלקו של החסכון הלאומי במימון ההשקעה יגדל בצורה ניכר בעשור הקרוב. ב-1983 יממן החסכון הלאומי 74.2 אחוזים מן ההשקעה לעומת 58.3 אחוזים בשנת 1978 ו-27.3 אחוזים בשנת 1973. הגדלה זו במימון העצמי של ההשקעה יימשך והקטנת תלותו של המשק במקורות חוץ הינה מהמגמות הבולטות החזויות לעשור הקרוב.

סך ההשקעה בכל העשור תסתכם בכ-145 מיליארד ל"י (במחירי 1972), מזה 61 מיליארד ל"י בשנים 1974-1978 ו-84 מיליארד ל"י בשנים 1979-1983. ההשקעה בנכסים קבועים תסתכם בעשור 1974-1983 ב-138.7 מיליארד ל"י,מזה 41.5 מיליארד ל"י במגורים, כאשר ההשקעה במגורים בחומש השני תסתכם ב-23.6 מיליארד ל"י. שיעור הגידול השנתי בדיור יהיה בחומש השני (1979-83) גדול בצורה משמעותית מזה שלפניו , 6.0 אחוזים לעומת 1.7 אחוזים בהתאמה. ההשקעה בדיור בשנת 1983 תסתכם ב-5,300 מיליון ל"י לעומת 3,950 מיליון ל"י בשנת 1978 ו-3,400 מיליון ל"י בשנת 1973.

ההשקעות בנושאי תשתית - מים, חשמל, כבישים ותקשורת - תסתכמנה במשך העשור הקרוב ב-21.5 מיליארד ל"י, כאשר 57 אחוזים מסכום זה יושקעו בשנים 1979-1983. בין השאר יושקעו בדואר ובתקשורת 7 מיליארד ל"י, בכבישים 5.2 מיליארד ל"י ובחשמל 5 מיליארד ל"י, קצב הגידול השנתי של ההשקעות בתשתית בחומש השני יהיה נמוך מזה של החומש הראשון, 3.9 אחוזים לעומת 12.7 אחוזים בחומש הראשון.

בעשור הקרוב יושם דגש על השקעות שמטרתם שמירת איכות הסביבה - הקטנה זיהום אויר, מים וקרקע. ההשקעות בתחום זה תסתכמנה ב-1,300 מיליון ל"י.

ההשקעות בנושאי שירותים סוציאליים - בריאות, חינוך טיפול ושיקום - תהיינה בעשור 1983-1974 כ-10.8 מיליארד ל"י, מזה כ-5.8 מיליארד ל"י ישקע בחומש השני כחלק מתכנית רחבה להעמקת השירותים הסוציאליים והרחבתם ההשקעות בחינוך, שהנן המרכיב העיקרי בתכניות אלה יהיו במשך העשור כ-5.7 מיליארד ל"י.

ההשקעה במסחר, בשירותים אישיים ופרטיים תסתכם במשך העשור בכ-20.3 מיליארד ל"י, מזה 2.8 מיליארד ל"י בתיירות. ההשקעות בתחומים אלה יגדלו בחומש השני ויסתכמו ב-12.8 מיליארד ל"י, כאשר עלית חלקם תואם את המגמה של עלית הצריכה הפרטית לנפש בשיעור גדול יותר בחומש השני.

ההשקעה בענף התעשיה בשנת 1983 תגיע ל-3,380 מיליון ל"י לעומת 2,270 מיליון ל"י בשנת 1978 ו-1,600 מיליון ל"י בשנת 1973, ובשנים 1979-83 ההשקעה תסתכם ב-24,300 מיליון מתוכם 14,500 מיליון ל"י בחומש השני. ההשקעה בענף זה תכוון בהתאם ליעדי התפוקה החזויים ובעיקר לתחומים המרבים יצוא או לענפים מחליפי יבוא. מגמה זו מתישבת עם הכוונת ההשקעה לתעשיות עתירות ידע, כיוון שההנחה היא שיש לישראל יתרון יחסי בתעשיות אלו.

ההשקעה בחקלאות ובמים תסתכם בעשור הקרוב ב- 660,1 מיליון ל"י, מזה 4,000 מיליון ל"י בשנים 1983-1978.

<u>מלאי ההון הגולמי</u>

מלאי ההון הגולמי ימשיך לגדול בחומש השני באופן ניכר. במשך העשור מלאי ההון בענפי המשק יגדל מ-55,510 מיליון ל"י בראשית 1974 עד 131,350 מיליון ל"י בסוף 1983, לאחר ניכוי הסכומים הדרושים להחלפת נכסים שנגרטו.

היחס הון-תוצר[1] במשק יגדל בעשור הקרוב בכמעט 11 אחוזים, מכ-2.59 בשנת 1973 ל-2.87 בשנת 1983.

ההון למועסק בענפי המשק יגדל מ-46,400 ל"י בשנת 1973 ל-80,500 ל"י בשנת 1983.

שיעור הגידול השנתי הממוצע בעשור של מלאי ההון בענפי המשק יהיה 9 אחוזים. מלאי ההון הגולמי בתחבורה ותקשורת יגדל מ-14,560 מיליון ל"י בתחילת התקופה לכ-34,700 מיליון ל"י בסוף התקופה (שיעור הגידול של 9.1 אחוזים לשנה). בענף התעשיה הגידול יהיה מ-12,400 מיליון ל"י ל-32,050 מיליון ל"י (שיעור גידול שנתי של 10 אחוזים).

במסחר ושירותים מלאי ההון הגולמי יגדל מ-15,140 מיליון ל"י ל-41,300 (שיעור הגידול 10.7 אחוזים לשנה) ובחשמל מ-3,120 מיליון ל"י ל-7,050 מיליון ל"י. במפעלי חקלאות ומים יגדל מלאי ההון הגולמי מ-9,200 מיליון ל"י ל-14,100 מיליון ל"י. שיעור הגידול השנתי של מלאי ההון בענפים אילו נמוך מהממוצע הכללי (3.9 אחוזים בחקלאות ו-4.4 אחוזים במים).

התפלגות מלאי ההון לפי ענפים תשתנה במקצת במשך העשור, משקל ההון בענף מסחר ושירותים יעלה מ-27.4 אחוזים ל-31.8 אחוזים ומשקל ההון בתעשיה יעלה מ-22.3 אחוזים ל-24.4 אחוזים. לעומת זאת משקל ההון בענף החקלאות והמים יקטן מ-16.6 אחוזים ל-10.4 אחוזים.

---

1) מלאי ההון בנכסים קבועים,כולל דיור.

לוח 1: - ההשקעה הגולמית וההשקעה לפי ענפי המשק 1971 ו-1972 ותחזית ל-1973–1983

	1971	1972	1973	1978	1983	1974-78	1979-83	1974-83	שיעור גידול שנתי ממוצע(%) מ-1973 ל-1978	מ-1978 ל-1983	מ-1973 ל-1983
סה"כ השקעה גולמית	8,110	8,902	10,335	13,900	19,075	61,100	83,900	145,000	5.6	6.4	6.1
שינויים במלאי	410	399	435	605	850	2,700	3,560	6,260	7.2	5.5	6.5
סה"כ השקעה בנכסים קבועים	7,700	8,503	9,900	13,295	18,225	58,400	80,340	138,740	5.6	6.4	6.1
בנייה למגורים	2,480	3,168	3,410	3,950	5,280	17,900	23,600	41,500	1.7	6.0	3.5
סה"כ השקעה בענפי המשק	5,220	5,335	6,490	9,345	12,945	40,500	56,740	97,240	7.5	6.6	7.2
חקלאות	304	330	340	460	620	2,050	2.760	4,810	6.2	[illegible]	6.1
מים	76	85	96	120	250	600	1,250	1,850	7.6	25.8	11.4
תעשיה	1,210	1,400	1,600	2,270	3,380	9,800	14,500	24,300	6.9	8.3	7.5
ציוד לבניה	135	165	195	200	275	940	1,225	2,165	0.0	6.8	2.0
חשמל	181	315	350	450	570	2,165	2,835	5,000	7.1	7.8	6.4
תחבורה ותקשורת	1,946	1,500	2,064	2,750	3,500	12,390	15,610	28.000	6.1	4.3	5.5
מסחר ושירותים 1)	1,368	1,540	1,845	3,095	4,350	12,555	18,560	31,115	10.5	6.1	9.3

כולל השקע

1) כולל השקעות בשמירת איכות הסביבה.

לוח 2: - מלאי ההון הגולמי הקבוע, לפי ענפי המשק 1974-1983 (מיליוני ל"י, במחירי 1972)

	מלאי ההון ב-1.1.74	התפלגות באחוזים 1973	השקעה גולמית 1974-1983	השקעה להחלפת גרט 1974-1983	תוספת למלאי 1974-1983	מלאי ההון הגולמי 31.12.83	התפלגות באחוזים 1983	שיעור גידול שנתי ממוצא (אחוזים) 1973-1983
סה"כ מלאי ההון								
הקבוע	90,260	100.0	138,740	22,620	116,120	206,380	100.0	8.6
מבני מגורים	34,750	38.5	41,500	1,220	40,280	75,030	36.4	8.0
ענפי המשק	55,510	61.5	97,240	21,400	75,840	131,350	63.6	9.0
ענפי המשק	55,510	100.0	97,240	21,400	75,840	131,350	100.0	9.0
חקלאות	6,220	11.2	4,810	1,560	3,250	9,470	7.2	4.3
מים	3,010	5.4	1,850	200	1,650	4,660	3.0	4.5
תעשיה	12,390	22.3	24,300	4,635	19,665	32,055	24.4	10.0
ציוד לבניה	1,070	1.9	2,165	1,085	1,080	2,150	1.6	7.2
חשמל	3,120	5.6	5,000	1,075	3,925	7,045	5.4	8.5
התחבורה ותקשורת 1)	14,560	26.2	28,000	7,880	20,120	34,680	26.4	9.1
מסחר ושירותים	15,140	27.4	31,115	4,965	26,150	41,290	31.4	10.5

1) כולל השקעות בשמירת איכות הסביבה

פ ר ק ד׳ - האוכלוסיה והתעסוקה

א. אוכלוסיה ועליה

בתקופה 1983-1974 תגדל האוכלוסיה ב-1,236 אלף נפש בשיעור גידול שנתי ממוצע של 3.3 אחוזים ותגיע בשנת 1983 ל-4,520 אלף נפש. האוכלוסיה היהודית תגדל ב-1,013 אלף נפש, בשיעור בידול ממוצע של 3.1 אחוזים לשנה. האוכלוסיה הלא-יהודית תגדל ב-223 אלף נפש, בשיעור גידול ממוצע של 3.9 אחוזים לשנה. כתוצאה מהגידול המהיר יותר של האוכלוסיה הלא-יהודית יעלה משקלה בסך האוכלוסיה ויגיע ב-1983 ל-15.7 אחוזים, לעומת 15.2 אחוזים ב-1978 ו-14.7 אחוזים ב-1972.

שיעורי הריבוי הטבעי ירדו במשך העשור באוכלוסיה היהודית והלא-יהודית. באוכלוסיה היהודית ירד הפריון הכולל[1] מ-4.0 ל-3.5 אצל ילידות אסיה-אפריקה ואילו אצל הנשים ילידות ישראל ואירופה-אמריקה ישאר הפריון יציב: 3.1 ו-2.7 בהתאמה. באוכלוסיה הלא-יהודית ירד הפריון הכולל מ-8.4 ל-7.2 אצל הנשים המוסלמיות, מ-3.8 ל-3.4 אצל הנשים הנוצריות ומ-6.8 ל-6.1 אצל הנשים הדרוזיות והאחרות. בשיעורי התמותה, לעומת זאת, צפויה עליה קלה במשך העשור, עקב עלית אחוז הזקנים באוכלוסיה. הריבוי הטבעי יתרום 44.7 אחוזים מכלל גידול האוכלוסיה הצפוי בשנים 1983-1974.

ביסוד התחזית עומדת ההנחה כי צפויה עליה של 65 אלף עולים ברוטו בממוצע לשנה במשך העשור. הרכב העליה הצפויה מבחינת ארצות המוצא, הרכב הגילים, המצב המשפחתי, רמת ההשכלה, ההרכב המקצועי ושיעור הירידה מקרב העולים יהיה דומה בכל העשור להרכב שהונח בתוכנית למשק הלאומי 1978-1874.

---

1) הפריון הכולל הוא המספר הממוצע של ילדים שהאשה תלד בימי חייה.

משמעות הנחה זו היא כי העליה נטו[1] הצפויה תסתכם בכ-560 אלף נפש שיהוו 45.3 אחוזים מגידול האוכלוסיה במשך העשור. אין פרושה של הנחה זו כי מדינת ישראל אינה חפצה או אינה יכולה לקלוט עליה במספרים גדולים הרבה יותר. מדיניות הקליטה של ממשלת ישראל תמשיך לפעול בכוון של עידוד העליה לישראל והכנת הכלים הדרושים לקליטתה.

צפוי כי שיעורי הירידה מקרב האוכלוסיה היהודית[2] לא ישתנו במשך העשור הקרוב ויהיו דומים לממוצע של העשור האחרון.

בהרכב הגילים של האוכלוסיה צפויה ההתפתחות הבאה:

משקל הגילאים 0-14 ישאר יציב בסביבות 30 אחוזים מכלל האוכלוסיה. אחוז גילאי 15-29 יעלה עד 1975 אך לאחר מכן ירד. חלקם של גילאי 30-44 ירד עד 1975 אך יעלה לאחר מכן. אחוז גילאי 45-64 ירד במשך כל העשור ואילו אחוז גילאי +65 יעלה עד 1980 ומשנה זו ואילך ישאר יציב.

ב. כח העבודה והתעסוקה

בתקופה 1974-1983 תגדל האוכלוסיה בגיל העבודה[3] ב-815 אלף נפש, בשיעור גידול ממוצע של 3.1 אחוזים לשנה ותמנה ב-1983 3,094 אלף נפש. שיעור ההשתתפות בכח העבודה האזרחי[4], שיהיה יציב עד 1978, בסביבות 49.6 אחוזים, יעלה בחומש השני ויגיע ל-50.5 אחוזים מהאוכלוסיה בגיל העבודה ב-1983. עליה זו נובעת מהמשך העליה הצפויה בשיעור השתתפותן של נשים היהודיות והלא-יהודיות בכח העבודה האזרחי. העליה בשיעור

1) העליה נטו היא העליה ברוטו בניכוי היורדים מקרב העולים תוך שנתיים ראשונות לעליתם.
2) לא כולל את העולים שירדו תוך שנתיים מיום עליתם.
3) באוכלוסיה בגיל העבודה נכללים גילאי 14 שנים ומעלה.
4) בכח העבודה האזרחי נכללים כל אלו שייכים לאוכלוסיה בגיל העבודה ושהיו מועסקים או שחפשו תעסוקה בתקופה הקובעת. שיעור ההשתתפות בכח העבודה הוא אחוז השייכים לכח העבודה מכלל האוכלוסיה בגיל העבודה.

ההשתתפות עולה הקנה אחד עם ההנחות בדבר הפחתת נטל הבטחון. מספר השייכים לכח העבודה יגדל, על-כן, מהר יותר במשך העשור מהאוכלוסיה בגיל העבודה. צפוי גידול ממוצע של 3.3 אחוזים לשנה שיתבטא בתוספת של 432 אלף נפש. לכח העבודה האזרחי יהיו שייכים ב-1983 1,562 אלף נפש. באחוז הבלתי מועסקים מכלל השייכים לכח העבודה לא צפוי שינוי במשך העשור והונח כי הוא יהיה 3.2.מספר המועסקים יגדל, על-כן, בקצב דומה לגידול כח העבודה האזרחי - 3.3 אחוזים בממוצע לשנה. בשנים אלו יתוספו 416 אלף מועסקים וב-1983 יגיע מספרם ל-1,512 אלף.

מספר המועסקים מהשטחים יעלה במשך העשור, אולם בקצב קטן. ב-1972 הועסקו במשק הישראלי, בממוצע כ-52 אלף עובדים מהשטחים ומספרם יעלה ויגיע ב-1978 ל-63 אלף. עד 1983 ישאר מספרם ברמה דומה.

10 אלף מהם יועסקו בחקלאות, 15 אלף בתעשיה, כ-30 אלף בבניה והשאר בתחבורה, מסחר, שירותי אוכל ואירוח, שירותים אישיים ושירותים ציבוריים. כן יועסקו 4 אלפים עובדים זרים בענף התחבורה.

סך הביקוש למועסקים במשק יגדל במשך העשור ב-3.2 אחוזים בממוצע לשנה. בשירותים הציבוריים, בענף הפיננסים והשירותים העסקיים ובתעשיה יגדל הביקוש למועסקים בקצב מהיר יותר (4.6, 3.8 ו-3.6 אחוזים בהתאמה) ולכן יגדל אחוז המועסקים בכל אחד מענפים אלו מכלל המועסקים במשק. בתחבורה, אחסנה וקשר, מסחר שירותי אוכל ואירוח ושירותים אישיים יגדל הביקוש למועסקים בקצב דומה לגידול הכללי ועל כן לא יחולו שינויים ניכרים באחוז המועסקים בענפיםאלו. בבניה ועבודות ציבוריות ובחשמל ומים יגדל הביקוש למועסקים בקצב איטי יותר ולכן יקטן אחוז המועסקים

בענפים אלו. הירידה החדה ביותר באחוז המועסקים צפויה בענף החקלאות, מ-7.4 אחוזים מכלל המועסקים במשק ב-1973 ל-5.1 אחוזים ב-1983. זאת עקב הירידה הצפויה במספר המועסקים בענף, בשיעור של 0.5 אחוז בממוצע לשנה.

הביקוש למועסקים בשירותים בציבוריים בחומש הראשון מושפע מתכניות פיתוח גדולות בתחומי החינוך, בבריאות ושירותי סיפול ושיקום. תכניות אלו מחייבות תוספת גדולה של מועסקים בשירותים אלו ולכן יגדל הביקוש בשיעור של 5.2 אחוזים בממוצע לשנה עד שנת 1978. לקראת סוף התקופה צפוי שיעור גידול קטן יותר, 3.9 אחוזים בממוצע לשנה, שינבע בעיקר מהצורך לשמור על רמת השירותים שהושג, מגידול האוכלוסיה ומשיפורים דרושים נוספים.

לוח 1 - אוכלוסיה ממוצעת, אוכלוסיה בגיל העבודה, שייכים לכח העבודה האזרחי, מועסקים ובלתי-מועסקים 1971, 1972, 1973, 1978, 1983

	א ל פ י ם								
	סה"כ אוכלוסיה ממוצעת	יהודים	לא-יהודים	אוכלוס.. בגיל העבודה	שייכים לכח העבודה האזרחי	מועסקים	בלתי-מועסקים	חלק השייכים מהאוכלוסיה בגיל העבודה(%)	חלק הבלתי מועסקים מכלל השייכים(%)
1971	3070	2621	449	2118	1043	1006	37	49.2	3.5
1972	3173	2705	468	2193	1088	1058	30	49.6	2.7
1973	3284	2797	487	2279	1130	1096	34	49.6	3.0
1978	3874	3285	589	2671	1325	1283	42	49.6	3.2
1983	4520	3810	710	3094	1562	1512	50	50.5	3.2
שעור גידול שנתי ממוצע 1978-1974	3.4	3.3	3.9	3.2	3.2	3.2	4.3	-	-
שיעור גידול שנתי ממוצע 1983-1979	3.1	3.0	3.8	3.0	3.3	3.3	3.5	-	-
שיעור גידול שנתי ממוצע 1983-1974	3.3	3.1	3.8	3.1	3.3	3.3	3.9	-	-

לוח 2: המועסקים[1] לפי ענפי המשק בשנים 1972,1971 ותחזית בקוש לשנים 1973, 1978 ו-1983

	1971		1972		1973		1978[2]		1983		שיעור גידול שנתי ממוצע (%)		
	אלפים	אחוזים	אלפים	אחוזים	אלפים	אחוזים	אלפים	אחוזים	אלפים	אחוזים	1974–1978	1979–1983	1974–1983
סה"כ (כולל מהשטחים וזרים)	1043	-	1112	-	1153	-	1356[3]	-	1581	-	3.3	3.1	3.2
מהם ישראלים	1006	100.0	1058	100.0	1096	100.0	1289[3]	100.0	1512	100.0	3.3	3.3	3.3
חקלאות	85	8.5	84	7.9	81	7.4	77	6.0	77	5.1	-1.0	0.0	-0.5
תעשיה	243	24.2	255	24.1	267	24.3	318.5	24.7	381	25.2	3.6	3.6	3.6
בניה ועבודות צבוריות	88	8.7	99	9.4	106	9.7	111	8.6	125	8.3	1.0	2.4	1.7
תחבורה, אחסנה וקשר	76	7.6	80	7.6	84	7.7	98	7.6	114	7.5	3.1	3.1	3.1
חשמל ומים	11	1.1	9	0.8	10	0.9	11	0.9	12	0.8	1.9	1.7	1.8
מסחר, שרותי אוכל וארוח	127	12.6	138	13.0	141	12.9	163	12.6	190	12.6	2.9	3.1	3.0
פיננסים ושרותים עסקיים	57	5.7	61	5.8	63	5.7	76	5.9	91	6.0	3.8	3.7	3.8
שרותים אישיים	74	7.3	76	7.2	78	7.1	90.5	7.0	105	6.9	3.0	3.0	3.0
שרותים צבוריים	245	24.3	256	24.2	266	24.3	344	26.7	417	27.6	5.2	3.9	4.6

1) החלוקה לענפים ניתנת עבור המועסקים הישראלים בלבד. בתכנית הפתוח 1974–1978 ניתנה גם חלוקה עבור סה"כ המועסקים כולל מועסקים מהשטחים וזרים, שיעורי הגידול שמופיעו בתכנית הנ"ל היו במספר המועסקים הכללי ועכ' שונים משיעורי הגידול המופיעים כאן.
2) המספרים בשנה זו אינם זהים לאלו המופיעים בתכנית הפתוח 1974–1978. יש שינוי בסה"כ ובשרותים הצבוריים עקב תקון במספר המועסקים הצפוי בשרותי החנוך בשנה זו. התפלגות האחוזים נשתנתה, על כן, כולה.
3) ההצע הצפוי קטן ב-6,000.

פ ר ק ה' - הסקטור הציבורי

הסקטור הציבורי ממלא תפקיד חשוב בפעילות הכלכלית של המשק ובמגמת התפתחותו. להיקף ההוצאה וההכנסה של הסקטור הציבורי, ובמיוחד של הממשלה, נודעת השפעה גדולה על השגת יעדים כלכליים וחברתיים.

א. הוצאות הסקטור הציבורי

סה"כ ההוצאה הציבורית השוטפת (צריכה ציבורית, תשלומי העברה נטו, תמיכות למוצרים ושירותים ותמיכות ליצוא) בשנת 1983 יגיע ל-28 מיליארד ל"י (במחירי 1972) - סכום המבטא עליה בשיעור של 6.7 אחוזים בעשור הקרוב, כאשר בחומש הראשון (1978-1974) שיעור העליה יגיע ל-6.2 אחוזים, ובחומש השני (1983-1979) הוא יגיע ל-7.1 אחוזים. הסיבה לעליה בשיעור הגידול השנתי בחומש השני נעוצה בעיקר בהנחה של עליה בשיעור של 3 אחוזים בצריכה הבטחונית בחומש זה לעומת יציבות בחומש הראשון. הצריכה הבטחונית ב-1983 תגיע ל-7,200 מיליון ל"י, כאשר המגמה של העמקת הייצור הבטחוני המקומי, הצפויה לחומש הראשון, תימשך גם בחומש השני.

הצריכה האזרחית תגיע ל-7,350 מיליון ל"י ב-1983, סכום המבטא עליה בשיעור של 7.6 אחוזים בממוצע לשנה בחומש השני לעומת 9 אחוזים בחומש הראשון.

סה"כ הצריכה הציבורית (בטחונית ואזרחית) ב-1983 יגיע ל-14,550 מיליון ל"י. סכום המשקף עליה בשיעור של 4.3 אחוזים בעשור כולו, כאשר בחומש הראשון שיעור העליה מגיע ל-3.5 אחוזים בממוצע לשנה ובחומש השני הוא יגיע ל-5.2 אחוזים.

תשלומי ההעברה נטו יגיעו ל-8,385 מיליון ל"י ב-1983 - סכום המשקף עליה של 8.2 אחוזים בממוצע לשנה בחומש 1983-1979, לעומת 10.3 אחוזים בחומש שקדם לו. שיעור העליה בחומש הראשון, 10.3 אחוזים, הינו גבוה במיוחד בעיקר עקב ההנהגה של החלתם המלאה של ענפי ביטוח אבטלה וביטוח-נכות-שלא-מתאונות-עבודה. בחומש השני צפויה האטה מסויימת בשיעור העליה השנתית והוא יגיע כאמור ל-8.2 אחוזים. מכל מקום, תשלומי ההעברה, ובמיוחד אלו המיועדים למשקי בית ולמוסדות ללא כוונת רווח, נמצאים במגמה של עליה יחסית מתמדת - דבר המעיד על עליה בחשיבותם במערכת המדיניות הפיסקלית ובמדיניות הרווחה.

סה"כ התמיכות (למוצרים ושירותים וכן ליצוא) יגיע ל-5,065 מיליון ל"י ב-1983, סכום המשקף עליה בשיעור של 11.4 אחוזים בממוצע לשנה בעשור כולו - שיעור הגבוה במקצת מזה שנתקבל לחומש הראשון. התמיכות ליצוא יגיעו לכדי 3,625 מיליון ל"י - סכום המבטא עליה בשיעור של 13.5 אחוזים לשנה בממוצע במשך העשור הקרוב. שיעור עליה זה גבוה משיעור העליה הצפוי בכלל היצוא לאותה תקופה (המגיע ל-12.8 אחוזים לערך), והוא משקף את המשך המדיניות לעידוד היצוא. בעשור הקרוב צפויים שינויים בהרכב היצוא תוך כדי עלית חלקו של היצוא בעל הערך המוסף הגבוה יותר.

בשנים 1972-1967 בלטה עליה עקבית בחלקה הריאלי של הצריכה הציבורית מתוך סה"כ המקורות (תל"ג + עודף יבוא), עקב עליה מתמדת בהוצאות לבטחון. בחומש 1978-1974, לעומת זאת, צפויה ירידה בחלקה הריאלי של הצריכה הציבורית שיגיע ל-21.8 אחוזים ב-1978 לעומת 24.3 אחוזים ב-1973. גם בחומש השני ימשיך חלקה של הצריכה הציבורית לרדת, אם כי בקצב איטי יותר, והוא יגיע ל-20.5 אחוזים ב-1983. השינוי החשוב בצריכה הציבורית בעשור הקרוב יהיה עליה בחלקה של הצריכה האזרחית (מ-35 אחוזים ב-1973 ל-50.5

אחוזים ב-1983) מחד גיסא, וירידה בחלקה של הצריכה הבטחונית מאידך גיסא. לעומת המגמה של הירידה הצפויה בצריכה הציבורית, חזויות עליות בחלקם של תשלומי ההעברה נטו בתמיכות מתוך סה"כ המקורות, כך שחלקו הריאלי של הסקטור הציבורי (המבוטא ע"י ההוצאות השוטפות) יעלה בעשור הקרוב ויגיע ב-1983 ל-39.5 אחוזים לעומת 37.5 אחוזים ב-1973.

ב. <u>ההכנסות והחסכון של הסקטור הציבורי</u>

סה"כ ההכנסות ברוטו (לרבות מסי יבוא) של הסקטור הציבורי החזויות, לפי השיעורים הקיימים כיום, לשנת 1983 מגיע ל-29,560 מיליון ל"י - זוהי עליה בשיעור של 9.0 אחוזים בממוצע לשנה במשך העשור. שיעור העליה בשני החומשים דומה. בקביעת התחזית של ההכנסות ממסי יבוא הובאו בחשבון האפשרויות להידוק הקשרים עם השוק המשותף ולפחתות במכס הישראלי עקב כך. סה"כ ההכנסות נטו (לרבות מסי יבוא)[1] בשנת 1983 יגיע ל-16,115 מיליון ל"י - סכום המייצג עליה בשיעור של 8.2 אחוזים בממוצע לשנה במשך העשור הקרוב.

ההכנסות ברוטו (ללא מסי יבוא)[2] של הסקטור הציבורי החזויות בשיעורים הקיימים, לשנת 1983 מגיע ל-22,925 מיליון ל"י - סכום המבטא עליה בשיעור של 9.6 אחוזים לערך בממוצע לשנה במשך העשור הקרוב (שיעור העליה בחומש הראשון גבוה ב-0.5% מהשיעור לעשור כולו). סה"כ ההכנסות נטו (ללא מסי יבוא), לפי השיעורים הקיימים, לשנת 1983 מגיע ל-13,100 מיליון ל"י - סכום המשקף עליה בשיעור של 10.1 אחוזים בממוצע לשנה בעשור הקרוב (שיעור העליה בחומש הראשון גדול במקצת מאשר בחומש השני).

---

1) ההכנסות נטו (לרבות מסי יבוא) שוות להכנסות ברוטו פחות תשלומי העברה נטו וסה"כ התמיכות למוצרים ושירותים ליצוא.

2) לצורך חישוב ההכנסה הפרטית הפנויה משתמשים בהגדרות של החשבונאות הלאומי "במסים נטו" (דהיינו ללא מסי יבוא מחד גיסא וללא תמיכות ביצוא מאידך גיסא).

התחזית ל-1983 מניחה ששיעור החסכון הפרטי יגיע ל-28 אחוזים מההכנסה הפרטית הפנויה ממקורות פנים וזאת לעומת 27.5 אחוזים ב-1973 ובשנים 1974-1978.

אם תתממש התכנית של החומש הראשון לא יידרשו בחומש השני תוספות הכנסה מעל להכנסות שיתקבלו בשיעורים הקיימים. אולם בשנת 1978 (סוף החומש הראשון) תהיה דרושה תוספת הכנסות, לעומת ההכנסות החזויות לפי השיעורים הקיימים ב-1973, בסך של 1,100 מיליון ל"י. במלים אחרות - תוספת הכנסה שנתית ממוצעת בסך 200 מיליון ל"י לערך במשך אותו חומש.

לוח 1 - ההוצאה השוטפת הציבורי 1971 ו-1972 ותחזית ל-1983

	מיליוני ל"י, במחירי 1972 1971	1972	(אומדן) 1973	(תכנית) 1978	(תחזית) 1983	שיעור גידול שנתי ממוצע (%) מ-1973 ל-1978	מ-1978 ל-1983	מ-1973 ל-1983
הוצאות שוטפות - סה"כ	13,508	13,842	14,700	19,845	28,000	6.2	7.1	6.7
צריכה ציבורית	9,355	9,206	9,520	11,300	14,550	3.5	5.2	4.3
מזה: צריכה אזרחית	(2,865)	(3,115)	(3,320)	(5,100)	(7,350)	(9.0)	(7.6)	(8.3)
תשלומי העברה נטו	2,694	3,100	3,465	5,665	8,385	10.3	8.2	9.2
סה"כ תמיכות	1,459	1,536	1,715	2,880	5,065	10.9	11.9	11.4
באחוזים מהמקורות (תל"ג בתוספת לעודף היבוא על היצוא)								
הוצאות שוטפות - סה"כ	40.6	39.2	37.5	38.2	39.5			
צריכה ציבורית	28.1	26.1	24.3	21.8	20.5			
מזה: צריכה אזרחית	(8.6)	(8.8)	(8.5)	(9.8)	(10.4)			
תשלומי העברה נטו	8.1	8.8	8.8	10.9	11.8			
סה"כ תמיכות	4.4	4.3	4.4	5.5	7.1			
באחוזים מהתל"ג								
הוצאות שוטפות - סה"כ	50.7	47.5	46.4	43.0	42.4			
צריכה ציבורית	35.1	31.6	30.0	24.5	22.0			
מזה: צריכה אזרחית	(10.7)	(10.7)	(10.5)	(11.1)	(11.1)			
תשלומי העברה נטו	10.1	10.6	10.9	12.3	12.7			
סה"כ תמיכות	5.5	5.3	5.4	6.2	7.7			

לוח 2 - תשלומי העברה - 1971-1972 ותחזית ל-1983

	מיליוני ל"י, במחירי 1972					שיעור גידול שנתי ממוצע (%)		
	1971	1972	(אומדן) 1973	(הכנית) 1978	(תחזית) 1983	מ-1973 ל-1978	מ-1978 ל-1983	מ-1973 ל-1983
תשלומי העברה למשקי בית	1,706	1,996	2,215	3,735	5,620	11.0	8.5	9.8
תשלומי העברה למוסדות ללא כוונת רווח	616	706	785	1,325	1,950	11.0	8.0	9.5
תשלומי העברה לעסקים	122	134	147	205	290	6.9	7.2	7.0
תשלומי ריבית בארץ	871	938	1,040	1,460	2,050	7.0	7.0	7.0
סה"כ תשלומי העברה ברוטו	3,315	3,774	4,187	6,725	9,910	10.0	8.0	9.0
בניכוי העברות מהציבור	621	674	722	1,060	1,525	8.0	7.5	7.8
תשלומי העברה נטו	2,694	3,100	3,465	5,665	8,385	10.3	8.2	9.2

לוח 3 - תמיכות למוצרים ושירותים ותמיכות ליצוא 1971 ל-1972 ותחזית ל-1983

	1971	1972	(אומדן) 1973	(תכנית) 1978	(תחזית) 1983	מ-1973 ל-1978	מ-1978 ל-1973	מ-1973 ל-1983
	מיליוני ל"י, במחירי 1972					שיעור גידול שנתי ממוצע(%)		
סה"כ תמיכות	1,459	1,536	1,715	2,880	5,065	10.9	11.9	11.4
תמיכות למוצרים ושירותים	595	642	695	1,000	1,440	7.5	7.5	7.5
תמיכות ליצוא	864	894	1,020	1,880	3,625	13.0	14.0	13.5

לוח 4 - החסכון הפרטי; הציבורי והלאומי; בשנים 1971–1972 ותחזית ל-1983

	מיליוני ל"י, במחירי 1972					שיעור שינוי שנתי ממוצע (%)		
	1971	1972	(אומדן) 1973	(תכנית) 1978	(תחזית) 1983	מ-1973 ל-1978	מ-1978 ל-1983	מ-1973 ל-1983
1) הכנסה פרטית גולמית פנויה ממקורות פנים[1]	22,318	24,572	26,695	36,830	51,800	6.7	7.1	6.8
2) הצריכה הפרטית	15,835	17,200	19,355	26,700	37,300	6.7	6.9	6.8
3) החסכון הפרטי	6,483	7,372	7,340	10,130	14,500	6.7	7.4	7.0
4) החסכון הלאומי	1,485	2,730	2,820	8,100	14,150	23.4	11.8	17.5
5) החסכון הציבורי	-4,998	-4,642	-4,520	-2,030	-350[2]			
6) הצריכה הציבורית	9,355	9,206	9,520	11,300	14,550	3.5	5.2	4.3
7) הכנסות דרושות[3] לסקטור הציבורי נטו	4,357	4,564	5,000	9,270	14,200	13.1	8.9	11.0
8) הכנסות הסקטור הציבורי נטו (בשיעורים הקיימים	4,357	4,564	5,000	8,155	13,100	10.3	9.9	10.1
9) ההכנסות הנוספות הדרושות לסקטור הציבורי	-	-	-	1,115	1,100	-	-	-

1) הכנסה פרטית גולמית פנויה שוה לתוצר הלאומי פחות הכנסות הסקטור הציבורי נטו (שורה 8)

2) החסכון הציבורי הדרוש לשנת 1983.

3) הכנסות הסקטור הציבורי נטו שוות להכנסות הסקטור הציבורי ממיסים והכנסות אחרות מינוס העברות נטו ותמיכות למוצרים ולשירותים (לוחות 3,2)

פ ר ק ו' - הסקטור הפרטי

בתקופת העשור יגדל התוצר הלאומי, במחירי 1972, מ- 31.7 מיליארד ל"י בשנת 1973 לכ- 66 מיליארד ל"י בשנת 1983. הגידול הממוצע לשנה בתוצר הלאומי הגולמי יהיה כ-7.6 אחוזים, שהם כ- 4.2 אחוזים לנפש.

ההכנסה הפרטית לנפש ממקורות פנים תגדל בסדר גודל דומה לזה של התוצר הלאומי הגולמי לנפש, כלומר בכ- 4.2 אחוזים לשנה. אולם, בעוד שבחומש הראשון תספוג הממשלה כרבע מתוספת ההכנסה הפרטית הפנויה ע"י ספיגה נוספת כחלק ממדיניות פיסקלית מכוונת, הרי שבחומש השני תקבל הממשלה רק כעשירית מהגידול, בעיקר כתוצאה מהפרוגרסיביות של מערכת המיסוי. הקטנה זו בספיגה תלויה. ביתר, בכך שהחסכון הפרטי יהיה כמתוכנן ויעלה מגידול שנתי ממוצע של 3.2 אחוזים לנפש בחומש הראשון, לגידול שנתי ממוצע של 4.2 אחוזים לנפש בחומש השני.

ההכנסה הפרטית הפנויה ממקורות פנים תגיע בשנת 1983 לכ- 51.8 מיליארד ל"י. משמעות הדבר - גידול שנתי ממוצע לעשור של כ- 6.8 אחוזים או 3.5 אחוזים לנפש. שיעורי גידול ממוצעים אלה בעשור מתקבלים כתוצאה מהגידול של 3.8 אחוזים לשנה בהכנסה הפרטית הפנויה לנפש ממקורות פנים בחומש השני, שהוא גבוה בכחצי אחוז לעומת החומש הראשון.

הצריכה הפרטית תסתכם בשנת 1983 בכ-37.3 מיליארד ל"י. שיעור הגידול הממוצע במשך העשור יהיה כ-3.4 אחוזים לנפש. בחומש הראשון יהיה הגידול כ-3.2 אחוזים לנפש לשנה ובחומש השני יהיה הגידול כ-3.7 אחוזים לנפש לשנה. משקלה של הצריכה הפרטית בסך שימושי המשק, כולל יצוא, ימשיך לרדת אם כי באיטיות יחסית לעומת העשור הקודם. הצריכה הפרטית לנפש שהיתה כ- 5,900 ל"י בשנת 1973 תגיע ל- 8,250 ל"י בשנת 1983 (במחירי 1972), גידול כולל של כ-40 אחוזים.

בשנות העשור הקרוב יחולו שינויים במשקלם של סעיפי הצריכה הפרטית

שסיבתם נעוצה בשינויי מערכת המיסים, בדפוסי הצריכה וביחסי הגומלין שביניהם. ירידת משקל המזון משקאות וטבק שהיתה אופיינית בתקופה ממושכת בעבר תואם כתוצאה מהשינויים המתוכננים במערכת המיסים והשימוש הגובר במזון מעודן. מצד שני, מגמת העליה של משקל ההוצאות לרכישת מוצרים בני קיימא מכלל ההוצאות תגבר ותגיע ל- 5.6 אחוזים בממוצע לנפש לשנה בחומש השני. עליה זו תהיה בעיקר לרכישת ציוד בית המחליף שירותים וכן לרכישת ציוד לבילוי בשעות הפנאי כגון: מכוניות, ציוד טיולים וכדומה. רכישת ציוד מסוג זה תושפע מתוספת הפנאי עם התפשטות הנוהג של קיצור מספר ימי העבודה בשבוע, הצפוי בתקופה זו. במקביל לכך תגדל ההוצאה לשירותי פנאי.

גידול ניכר צפוי גם בסעיף ההוצאות למוסדות שלא לכוונת רווח. זאת כתוצאה מכך שמדיניות הרווחה של הממשלה מתבטאת, בין היתר, בהעברת מקורות למוסדות המספקים במאורגן שירותים סוציאליים, לדוגמא- בתי חולים, מוסדות חינוך ומוסדות סעד המאורגנים כמוסדות שלא לכוונת רווח.

החסכון לנפש יהיה כ-3,200 ל"י בשנת 1983. קצב הגידול יהיה 3.2 אחוזים בממוצע לשנה לנפש בחומש הראשון ויעלה במידה ניכרת בחומש השני, ל-4.2 אחוזים בממוצע לשנה. גידול זה בחסכון צפוי כתוצאה ממדיניות נמרצת של הממשלה לעידוד חסכון כבר בחומש הראשון, אשר תוצאותיה יורגשו בעיקר בחומש השני.

לוח 1. התוצר, ההכנסה הפרטית הצריכה והחסכון בשנים 1971- 1972 ותחזיות ל-1983 (במחירי 1972)

	השנה					אחוז השינוי הממוצע		
	1971	1972	1973	1978	1983	1978 לעומת 1973	1983 לעומת 1978	1983 לעומת 1973
תוצר לאומי גלמי	26,670	29,135	31.695	46.100	66.000	7.8	7.5	7.6
הכנסה פרטית גלמית פנויה מכל המקורות	25,418	28,100	30.036	39.443	54.500	5.6	6.7	6.1
הכנסה פרטית ממקורות חוץ	3,100	3.528	3.341	2.613	2.700	-4.8	-0.7	-2.2
הכנסה פרטית גלמית פנויה ממקורות פנים	22,318	24,572	26,695	36.830	51.800	6.7	7.1	6.8
צריכה פרטית	15,835	17,200	19,355	26.700	37,300	6.7	6.9	6.8
סך החסכון הפרטי (כולל מלוות חובה)	6,483	7.372	7.340	10.130	14.500	6.7	7.4	7.0
שיעור החסכון מסך ההכנסה הפנויה מתוך ההכנסה ממקורות פנים	29.0	30.0	27.5	27.5	28.0			
שיעור החסכון מההכנסה הפנויה מכל המקורות	25.5	26.2	24.4	25.7	26.6			
	בל"י לנפש						אחוזים	
תוצר לאומי גלמי	8,687	9,182	9,651	11,900	14,600	4.3	4.2	4.2
הכנסה פרטית פנויה מקורות	7,270	7,744	8,129	9,507	11.460	3.2	3.8	3.5
צריכה פרטית	5,158	5,420	5,894	6,892	8,252	3.2	3.7	3.4
החסכון הפרטי (כולל מלוות חובה)	2,112	2,324	2,235	2,615	3,208	3.2	4.2	3.7

לוח 2 - משקל הסעיפים העיקריים בסך הצריכה
לפני התאמת 1972 ותחזית 1973-1983

	1969	1970	1971	1972	1973	1978	1983
ס"ה ההוצאה לצריכה פרטית	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
מזון משקאות וטבק	28.0	27.5	27.0	25.2	25.6	24.5	24.5
מוצרים בני קיימא	11.8	9.6	9.1	9.8	11.4	11.9	13.0
מוצרים אחרים	14.8	15.3	14.8	15.7	15.0	15.0	15.0
מוסדות ללא כונת רווח	9.0	9.3	9.4	9.5	10.0	11.0	10.8
שרותים אחרים	36.4	38.3	39.7	39.8	38.0	37.6	36.7

לוח 3 - התפלגות הצריכה הפרטית לסעיפיה העיקריים בשנים 1971, 1972
אומדן ל-1973 ותחזית עד 1983

	1971	1972	1973	1978	1983
ס"ה ההוצאה לצריכה פרטית	15,835	17,200	19,355	26,700	37,300
מזון משקאות וטבק	4,234	4,518	4,355	6,542	9,139
מוצרים בני קיימא	1,500	1,763	2,226	3,167	4,849
מוצרים אחרים	2,418	2,812	2,903	4,005	5,595
מוסדות ללא כוונת רווח	1,488	1,634	1,936	2,937	4,028
שירותים	6,195	6,473	7,335	10,049	13,689

לוח 4 - **שיעורי השינוי בצריכה הפרטית ובסעיפיה העיקריים בממוצע לשנה**

	(באחוזים) 1978 לעומת 1973	1983 לעומת 1978	1983 לעומת 1973	(באחוזים לנפש) 1978 לעומת 1973	1983 לעומת 1978	1983 לעומת 1973
סך ההוצאה לצריכה פרטית	6.7	6.9	6.8	3.2	3.7	3.4
מזון משקאות וטבק	5.7	6.9	6.3	2.2	3.7	2.9
מוצרים בני קיימא	7.3	8.9	8.1	3.8	5.6	4.6
מוצרים אחרים	6.7	6.9	6.8	3.1	3.7	3.4
מוסדות ללא כוונת רווח	8.7	6.5	7.6	5.1	3.3	4.2
שירותים	6.5	6.4	6.4	3.0	3.2	3.0

<u>מקור</u>: השנים 1969 עד 1972 - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

שנת 1973 - התקציב הלאומי

פ ר ק ז' - איכות הסביבה

במשך העשור 1983-1974, צפויות השקעות של 1.3-1.5 מיליארד ל"י בשמירת איכות הסביבה. מרביתו של סכום זה תופנה להשקעות בתעשיה, בתוכניות ארציות לסילוק אשפה וביוב, ובתחנת כוח; השקעות אלה בתשתית תתממשנה בעיקר בחומש הראשון. אפשר יהיה לצמצם במידה ניכרת את ההשקעות בחומש השני, ולהפעיל תוכניות סלקטיביות יותר על גורמי זהום ספציפיים, אם יבוצעו הפרוייקטים שתוכננו לחומש הראשון.

איכות הסביבה בישראל בתקופה 1983-1979 תהיה תלויה ב-3 גורמים: במות ואיכות ההשקעות בחומש 1978-1974, קצב ההתפתחות בטכנולוגיה ורמת ההתעוררות בציבור לגבי הנושא, זאת אומרת - המימון, היכולת והרצון לשמור ולתקן את הסביבה.

בין 1979 ל-1983 תסתכמנה ההשקעות בתעשיה ב-14,360 מיליון ל"י (במחירי 1972), סכום המבטא גידול של 46.5 אחוזים לעומת 1978. ההשקעות בשמירת איכות הסביבה תגדלנה בקצב איטי יותר מאשר בתקופה הקודמת, ויש לכך שתי סיבות: במשך התקופה, תהליכי ייצור אשר היו מזהמים את הסביבה יוחלפו ע"י תהליכים שהם גם יעילים יותר וגם מזהמים פחות (מגמה זו קיימת בכל העולם). כן ימצאו חלק מהגורמים העיקריים של זיהום הסביבה את פתרונם בחומש 1978-1974, ואלה הנשארים יהיו משניים בחשיבותם ומחיר סילוקם יהיה גבוה יחסית. על-פי המצוי בארצות אירופה, הרנה כי אחוז אחד בערך מכל ההשקעות בתעשייתיות יוקדש למטרות שמירת איכות הסביבה, דהיינו כ-150 מיליון ל"י בישראל בחומש 1983-1979.

בענף החשמל הגידול בהשקעות בתחנות כח יגרום לעליה בהשקעות לשמירת איכות הסביבה, במיוחד אם תוקמנה תחנות כח גרעיניות. לעומת זאת, הרנה כי עיקר ההשקעות הסביבתיות בתחנות כח קיימות יסתיימו עד 1978, ולכן יש לצפות שהשקעות הסביבתיות בענף זה יהיו כ-3.5 אחוזים מכל ההשקעות,

או 100 מיליון ל"י לתקופה 1979-1983.

התכנית הארצית לניצול מי-הביוב תושלם לקראת 1983 ולעומתה התכנית לסילוק אשפה תחמש ותהיה בפעולה לקראת 1978. שתי תכניות מרכזיות אלה תאפשרנה גידול מהיר בשימוש חוזר של חומרים ומים בישראל, אפשרות אשר במיוחד במקרה של מי-ביוב עשויה להיות בעלת חשיבות בשנות ה-80, מאחר וטיהור מי-ביוב יוסיף כ-200 מיליון ממ"ק למקורות המים בישראל כבר בשנת 1983.

עד 1983 צפוי כי כ-800,000 כלי רכב ינועו בכבישי ישראל, עלייה של כ-46 אחוזים מאז 1978. התקדמות טכנולוגית עשוייה להבטיח שכלי רכב אלה יהיו "נקיים" יחסית מזיהום, אולם בעיות של תחבורה וחניה בערים הגדולות עלולות להחריף במידה ניכרת. העליה החזויה בצריכה הפרטית לנפש של 3.7 אחוזים לשנה בתקופה 1979-1983 ושל 3 אחוזים בשנים 74-1978 תגרום לעלייה פרופרציונלית לפחות בביקוש לשירותי נופש, תופעה המתיישבת עם הקטנה הצפויה בשבוע העבודה - בעיקר מעבר לסופי שבוע של יומיים - אשר יחזקו את הצורך למאמץ נוסף למנוע זיהום איזורי-נוף ונופש בכל חלקי הארץ.

בעשור השנים עד 1983 עשוי המצב הכללי של הסביבה להיות חיובי ומשופר יותר מאשר ב-1973, לעומת זאת, הגידול בהתעניינות הציבורית לנושא איכות הסביבה, תגרום לדרישות חריפות יותר לסביבה בריאה ויפה, דבר שיחייב השקעות נוספות. ההשקעות הסביבתיות תמשכנה לגדול, איפוא, בעתיד הנראה לעין, והקצאת המקורות הנדרשת למטרות אלו תלך ותגדל בעשור הקרוב.

פרק ט' - החקלאות והמים

ענף החקלאות בתוך למיגבלות חריפות מצד גורמי הייצור קרקע ומים. מיגבלות אלו יחד עם מיגבלות הביקוש הנובעות מרוויה בשוק המקומי לתוצרת מן הצומח ובשוק ההדרים בחו"ל גורמות לשיעור גידול איטי של התפוקה החקלאית, יחסית לענפי המשק האחרים. התחזית מניחה שהתוצר החקלאי יגדל בין השנים 1973 ו-1983 בשיעור ממוצע של 4.8% לעומת גידול של 7.7% בתוצר הלאומי הגלמי.

קרקע - בשטח המעובד לא יחול גידול מהותי והוא ישאר בגבולותיו הנוכחיים, בסך 4.4 מליוני דונם במשך כל שנות התחזית. אותו הדבר נכון ביחס לשטח השלחין המגיע כיום ל- 1.8 מליוני דונם. שטחי הבעל כיום כוללים את כל השטח הניתן לעיבוד ללא השקאה ואילו הרחבת שטחי השלחין מוגבלת עקב המחסור במים.

מים - פוטנציאל המים השנתי נאמד ע"י נציבות המים בכ- 1530 מליוני מ"ק, לרבות מים מלוחים, והוא מנוצל כמעט במלואו. בשנת תשל"ב החקלאות השתמשה ב- 1200 מליון מ"ק. יתרת המים נועדה לשימוש ביתי ותעשייתי. ביקוש הצריכה הביתית והתעשייתית למים מתוקים אמור לעלות בקצב של 20 מלמ"ק לשנה וכמות זו תילקח מענף החקלאות. אנו מניחים שכמות המים לחקלאות תישאר ברמתה הנוכחית, ברם כ- 200 מלמ"ק מים מתוקים יוחלפו במי ביוב מטוהרים, מהם מעל ל- 150 מלמ"ק שיוזרמו לדרום ולנגב. תכנית זו מחייבת בין היתר, בנוסף למפעלים אזוריים לניצול מי ביוב בצפון הארץ ובמרכזה, גם בנית מוביל ארצי מיוחד למי ביוב מטוהרים בהיקף של 100 מלמ"ק לשנה אשר יוזרמו לנגב ורישות שטחים מיוחד עבור מערכת זו. יתרונו של הנגב לצורך זה בכך שאין בו אקויפרים של מים מתוקים כך שאין סכנת זיהום מי תהום עקב השימוש במים אלו: אפשר לנצל את מי הביוב כמעט ברמה שוה במשך כל חדשי השנה, דבר החוסך הקמת מתקני אגירה לקולחים מטוהרים בעונת הגשמים; קיימת אפשרות לניצול המים בשטחים גדולים ומרוכזים ובמרחק סביר מן הישובים. מים אלו ישמשו, בעיקר, לגידול חיטה וכותנה. החלפת מים זו תגביל במידה מסוימת את יכולת התמרון בענף. היא תחייב, בין היתר, תכנון מיוחד לאזורים שיושקו במים מטוהרים וכן תגביל את סוגי הגידולים שניתן לגדלם שם.

יש להניח שבשנות השמונים הראשונות יוחל בהקמת מתקן חרושתי להתפלת מי-ים. מפעל זה יתחיל ל"שווק" מים במחצית שנות השמונים.

ייצור - ערך הייצור החקלאי יגדל ב- 1760 מליוני ל"י, מ- 2940 מליון ב- 1972 ל- 4700 מליוני ל"י ב-1983 (במחירי 1972). מתוך גידול זה רק שליש מיועד לשוק המקומי ואילו שני שלישים מיועדים חיצוא - הן במסגרת יצוא תוצרת טריה והן במסגרת יצוא תעשייתי של תוצרת מעובדת. הביקוש המקומי לתוצרת מן הצומח הגיע לרוויה ועיקר הגידול בייצור עבור השוק המקומי יהיה בענפי החי: חלב, בשר עוף ובשר בקר.

יצוא - ענף החקלאות הוא הענף היחיד במשק שמאזנו המסחרי חיובי, כלומר - ערך היצוא החקלאי עולה על ערך המזון המיובא ועל ערך יבוא תשומות לייצור חקלאי. ערך היצוא הטרי והמעובד בשנת 1972 הגיע לכ- 38% מערך התפוקה הכוללת, מזה 26% ביצוא טרי והיתר במסגרת היצוא התעשייתי. חלקו של היצוא בכלל הייצור ילך ויגדל ובראשית שנות השמונים יגיע למחצית ערך התפוקה החקלאית. היקף גדול זה עשוי לחזק את תלותו של הענף בשווקים הבינלאומיים ומחייב שיפורים בצנורות השיווק והתקשרויות חוזיות לזמן ארוך עם ארצות היעד במטרה לבלום זעזועים אפשריים עקב תנודות המחירים בשוק העולמי.

ערך היצוא החקלאי ב - 1972 הגיע ל - 242 מליוני דולר, מהם 160 מליון יצוא טרי ו- 82 מליון יצוא תעשייתי מעובד. היצוא החקלאי, הטרי והמעובד, יגדל בשיעור של 6% לשנה ויגיע ב- 1983 ל - 460 מליון דולר, מהם 270 מליון ביצוא תוצרת טריה ו-190 מליון תוצרת מעובדת.

יצוא ההדרים הטרי נתקל בקשיים עקב הצפת השוק האירופאי ולכן קצב גידול היצוא הטרי של פרי הדר יהיה מתון, פחות מ-2 אחוזים לשנה, ויעלה מ- 117 מליון דולר ב-1973 ל-137 מליון ב-1983. חלק גדל והולך של הפרי יופנה לעיבוד תעשייתי לשם יצוא. יצוא זה יגדל מ- 65 מליוני דולר ב- 1973 ל- 95 מליונים ב- 1983, גידול של כ- 4 אחוזים לשנה. משקל פרי ההדר ביצוא החקלאי הכולל, הטרי והמעובד גם יחד, ירד מ- 70% כיום ל- 50 % ב- 1983.

גידול ניכר יחול ביצוא החקלאי האחר, הכולל בעיקרו יצוא טרי של ירקות, פרחים ופירות (בעיקר אבוקדו) ויצוא תעשייתי של שימורי ירקות (בעיקר רסק עגבניות). פיתוח היצוא הטרי מקבוצה זו מוגבל עקב המחסור בכח אדם.

תעסוקה - החל משנת 1962 קיימת מגמת ירידה במספר המועסקים בענף. תופעה זו נובעת מקצב גידול איטי, יחסית, של התפוקה החקלאית אשר לווה בעלית פריון ניכרת. מגמה זו נבלמה לאחר מלחמת ששת הימים כאשר כח עבודה זול שבא מהשטחים המוחזקים סייע לפיתוח ברחב של גידולי יצוא עתירי עבודה והון ליחידת שטח ומים כמו פרחים וירקות מסוימים. אנו מניחים שמגמת הירידה במספר המועסקים בחקלאות מקרב תושבי ישראל תמשיך לרדת, כבעבר. מאחר ועתודות כח האדם בשטחים מוגבל, יש להניח שס"ה העובדים בענף ירד, מ - 92 אלף ב- 1972 (מהם מעל ל- 10 עובדים מהשטחים) ל- 87 אלף ב - 1983 (מהם כ - 15 אלף עובדים מהשטחים). כפי שכבר הוזכר לעיל, המחסור בכח אדם לעבודות אסיף יהווה מיגבלה עיקרית בהמשך פיתוח היצוא הטרי של פרחים וחלק מהירקות, בעיקר תות שדה. קושי זה איננו קיים לגבי הירקות המיועדים לעיבוד תעשייתי בהם ניתן לבצע את האסיף בעזרת ציוד מכני.

ההשקעה - סך ההשקעה הגלמית בענף החקלאות במשך העשור תגיע ל - 4800 מליוני ל"י, מהם למעלה מ- 2000 מליון בחומש הראשון. עיקר ההשקעות יופנו לענפי לולי הפטימים וההודים, רפת החלב, גננות, חידוש מטעים, רשתות השקייה חוכוכות מים בישובים ולמתקני יצוא תוצרת.

במפעלי מים יושקעו כ - 1850 מליוני ל"י. בחומש הראשון יושקעו כ - 600 מליוני ל"י. השקעות אלו תתרכזנה בניצול מים שוליים הנכללים בחשבון פוטנציאל המים ואינם מנוצלים כיום, כמו מי שטפונות ומים מלוחים; לטיהור מי ביוב ולמתקן בסיוני להמתקת מי ים. אנו מניחים שבחומש השני ההשקעות בענף זה יוכפלו עקב ההשקעה במתקן חרושתי להמתקת מי ים והשקעות במערכות טיהור מי ביוב. המתקן החרושתי יספק עם השלמתו המשוערת במחצית שנות השמונים מעל ל-100 מלמ"ק מים לשנה. מערכות הטיהור למי ביוב יספקו כ-300 מלמ"ק מים מטוהרים. כ- 100 מהם יוחדרו לקרקע כ-200 יופנו לחקלאות ובמידת מה גם לתעשיה. מחצית מכמות זו תוזרם לנגב במוביל מיוחד ואילו המחצית השניה תנוצל ע"י מפעלים אזוריים.

חידושים אגרוטכניים - במשך העשור ניתן לצפות ליישום מספר חידושים מהפכניים בתחום האגרוטכני. מבין אלו נזכיר שלושה אשר כל אחד מהם יש בו כדי לשנות את פני החקלאות הישראלית בבא זמנו:

<u>חידושים אגרוטכניים</u> – במשך העשור ניתן לצפות ליישום מספר חידושים מהפכניים בתחום באגרוטכני. מבין אלו נזכיר שלושה אשר כל אחד מהם יש בו כדי לשנות את פני החקלאות הישראלית בבא זמנו:

1. הנהגת קטיף מכני במטעים, במיוחד בפרדסים. קטיף זה יפתור את בעית המחסור בידיים עובדות לאסיף.

2. טיפוח עשבי מרעה רב-שנתיים שיבואו לכדאיות המרת שטחי פלחה בבעל לשטחי מרעה לבקר.

3. טיפוח זני אצות ים למספא. חידוש זה בצד שימוש גובר בשאריות תוצרת חקלאית יביא לשחרור שטחים נרחבים ומים רבים, המשמשים כיום לגידולי מספא, עבור שימושים אחרים.

<u>התמורות בישוב הכפרי</u>

א. <u>תיעוש החקלאות</u> – החקלאות הישראלית הצטיינה מראשיתה ברמתה הטכנולוגית הגבוהה. החידושים הטכנולוגיים הביאו להחלפת עבודה בהון ולכך היו כמה תוצאות: 1) מלאי ההון למועסק בחקלאות היה תמיד גבוה ממלאי ההון למועסק בתעשיה או בענפי המשק האחרים למעט התחבורה. לכן, שיעורי גידול הפריון בחקלאות היו גבוהים משיעורי גידול הפריון במשק. 2) הפריון הגבוה מחד ומיגבלות השיווק מאידך איפשרו להגדיל את התפוקה תוך ירידה במספר המועסקים בענף. הענף הופך למתועש. התיעוש הקיף את ענפי בעלי החי וכן את מרבית הפעילויות בענפי השדה. אסוף יבול הירקות, הפירות והפרחים הוא התחום היחיד שנשאר ידני וגם בו מתחוללת עתה מהפכה. במרבית גידולי הירקות לתעשיה מוכנסים קומביינים לקטיף ויש להניח שתוך העשור הקרוב ייושם קטיף מכני גם בפרדסים ובחלק מהמטעים האחרים. סיכומים מוקדמים של מפקד החקלאות 1971 מראים שמבין המועסקים תושבי הכפר רק שליש עוסקים בחקלאות. שני השלישים הנותרים עוסקים בענפי המשק האחרים. אנו מניחים שתוך העשור הקרוב ירד משקל המועסקים בחקלאות מאוכלוסיה זו לפחות מרבע.

ב. <u>תיעוש הכפר</u> – תהליך תיעוש הכפר במפעלי תעשיה ושרותים בא, בין היתר, כדי לשמור על יציבות האוכלוסיה הכפרית, במסגרת המדיניות לעידוד פיזור האוכלוסיה. תיעוש זה התבצע עד כה הלכה למעשה בקיבוצים ובמפעלים האזוריים השייכים למועצות האזוריות והוא יוחש בעשור הקרוב ויקיף גם את המושבים. התהליך אף יזורז ע"י החקלאים עצמם עקב הצורך בהקמת מפעלים לעיבוד נוסף של התוצרת החקלאית בצד מרכזי המיון והאריזה. צורך זה נובע מכמה גורמים, מבינהם נמנה כאן שניים: 1) העליה ברמת החיים של האוכלוסיה גוררת שינויים בטעמי הצרכנים ומביאה, בין היתר להעדפת תוצרת מעובדת או מעובדת למחצה (מוקפאת).

2) המחסור הצפוי בכח אדם עשוי להגביל את שטחי המזרע הזקוקים לקטיף ידני ויביא להתיקרות התוצר הטרי.

כל אלו יביאו לעלית משקלו של התוצר המעובד בסך התוצרת המשווקת. ולסיכום- התהליכים הנזכרים לעיל יביאו להפיכת הישוב הכפרי לישוב "מעורב" המשלב חקלאות עם תעשיה ושרותים.

לוח 1 - אינדיקטורים עיקריים בענף החקלאות
(מחירי 1972)

	1971	1972	1973	1978	1983	שעור גדול שנתי ממוצע (%) 1978/1973	1983/1978	1983/1973
תפוקה ברוטו (מליוני ל"י)	2710	2940	2940	3800	4700	5.2	4.3	4.8
יצוא-טרי ומעובד (מליוני $)	225	242	255	360	460	7.1	5.0	6.1
מזה: יצוא טרי (מליוני $)	155	160	170	220	270	5.2	4.3	4.7
מזה: פרי הדר	(115)	(113)	(117)	(126)	(137)	1.5	1.7	1.6
יצוא מעובד (מליוני $)	70	82	85	140	190	10.5	6.4	8.4
מזה: פרי הדר	(42)	(53)	(65)	(80)	(95)	4.2	3.5	3.0
השקעה גלמית בחקלאות (מליוני ל"י)	305	330	340	460	620	6.0	6.0	6.0
השקעה גלמית במפעלי מים (מליוני ל"י)	75	85	100	120	250	-	-	-
מועסקים (אלפים)	92	92	92	92	87	-	-1.0	-0.6
מזה: תושבי ישראל (אלפים)	(84)	(82)	(80)	(77)	(72)	-0.8	-1.3	-1.0
תושבי השטחים (אלפים)	(8)	(10)	(12)	(15)	(15)	4.5	-	2.3

פרק י' - התעשיה

יעדי הפיתוח התעשייתי לעשור 1983-1974 דומים ומהווים המשך ליעדים שהוצבו בתכנית למשק הלאומי לשנים 1978-1974.

תרומתה של התעשיה לפעילות המשקית תלך ותגדל. יתרה מזו, על ענף התעשיה יוטל חלק נכבד מיעדי המשק לעשור וביניהם שמירה על קצב גידול נאות וצמצום הפער במאזן התשלומים.

היעדים המרכזיים של הענף בעשור הם הרחבה של היצוא התעשייתי והגדלה של חלקו היחסי בסך יעודי התפוקה התעשייתית ואספקה מייצור מקומי של ביקוש בטחוני תוך החלפת יבוא. החלפת יבוא תתבצע גם בתחום מוצרי ההשקעה ותשומות ייצור.

השגת יעדים אלו מותנית בכך שענף התעשיה יעבור שינויים מבניים שיתנו את ביטויים במבנה הענפי של התפוקה התעשייתית, היצוא התעשייתי, מבנה ההון והרכב המועסקים ורמתם המקצועית.

העשור הקרוב טומן בחובו את האפשרות של מעבר לתעשיה המאופיינת ע"י משקל רב יותר של ענפים ומפעלים עתירי ידע וטכנולוגיה מתקדמת, אשר בהם יש לישראל יתרון יחסי ואשר יוכלו לכן לעמוד באתגרים של הענף בפרט ושל המשק בכלל.

היעדים הכמותיים המרכזיים של התעשיה לעשור 1983-1974 הם כדלקמן: התפוקה התעשייתית תגיע לכדי 54.5 מיליארד ל"י (מחירי 1972). זהו שיעור גידול שנתי ממוצע של כ-9.6 אחוזים בעשור 1983-1973. היצוא התעשייתי יגיע להיקף של 3,400 מיליוני דולר, דהיינו: שיעור גידול שנתי ממוצע של 12.4 אחוזים בעשור, היצוא ללא יהלומים יגדל בעשור בשיעור שנתי ממוצע של כ-16 אחוזים. ההשקעה הגולמית שתידרש בעשור תהיה כ-24.5 מיליארד ל"י (במחירי 1972). התפוקה למועסק תגיע ל-128 אלפי ל"י ב-1983 לעומת

73 אלפי ל"י ב-1973; כלומר - התפוקה למועסק תגדל בכ-5.8 אחוזים לשנה.

השגת היעדים לעשור מותנית, כמובן, בזמינות כח-אדם ובביצוע ההשקעות בעוד מועד. העליה והרכבה המקצועי מאפשרים השגת יעדים אילו, אם כי יהיה צורך בהסבה מקצועית. הענות חיובית מצד היזמים לתכנית בתחום ההשקעות תלויה בהפעלתם של אמצעי מדיניות אשר יעודדו את ההשקעות ואת הפעילות בתעשיה לכוון הנכון. היצוא התעשייתי הוא מפתח להשגת יעדי הצמיחה והעצמאות הכלכלית. אמצעי המדיניות בתחום היצוא צריכים להיות מכוונים להשגתו.

גורם אחר אשר יהיה צורך לתת עליו את הדעת הוא המרצה של נושא המחקר והפיתוח. באשר לנושא הפריון, ניתן יהיה לנצל את עתירות המהנדסים ובעלי השכלה גבוהה הצפויה לשירות התעשיה בשילוב עם המחקר והפיתוח שצויינו לעיל. יהיה צורך, כמו-כן, להגדיל את תשומות ההון על-מנת לשמור שפריון התעשיה לא ירד בתקופה, בה צפויים שינויים מהותיים למדי במבנה התעשיה.

כיווני ההתפתחות של התפוקה התעשייתית יהיו כדלקמן:

א. פיתוח מוצרים וענפים מתוחכמים ועתירי ידע ומחקר המבוססים על כח-אדם ברמה גבוהה ועל טכנולוגיות מתקדמות.

ב. פיתוח תואם של ענפים ותת-ענפים המייצרים עבור מערכת הבטחון. ענפים אלו יאופיינו אף ע"י כניסה לתהליכי ייצור חדשים, מוצרים חדשים, העמקת ייצור והחלפת יבוא.

ג. גידול מהיר בתפוקת ענפים אשר מירב תפוקתם מיועדת ליצוא.

ד. צפוי גידול אישי יחסית בתפוקת אותם ענפים וענפי מישנה אשר עיקר תפוקתם מיועדת לשוק המקומי.

אין להתעלם מן העובדה כי התחזית היא ל-10 שנים ובתקופה זו עלולים לחול שינויים אשר ישבשו במידה זו או אחרת את התחזית.

הפעילות בענף התעשיה מושפעת מן הכמות של הביקושים השונים לתפוקה התעשייתית. נוכח ההערכות כי תחול האטה בולטת בגידול הצריכה הפרטית לעומת השנים 1972 ו-1973 וכי המשך הפסקת האש יביא להאטה בחלק מן הביקושים הבטחוניים, הרי היעדים לעשור הם קשים, באשר הם כרוכים בהתארגנות התעשיה לייצור ליצוא, להחלפת יבוא ולדרישות המשתנות של מערכת הבטחון.

ההערכה היא כי הפעילות התעשייתית בחומש השני 1979-1983 תהיה איטית יותר מאשר בחומש הראשון. בחומש השני צפויה התעשיה להתחרות יותר קשה בשוק המקומי עם תוצרת חוץ כתוצאה מהחשיפה המתחייבת מן ההתקשרות עם השוק המשותף, בעוד שלגבי היצוא התקשרות זו עשויה להקל עליו אם כי רמת התחרות הכוללת בשווקי חוץ עלולה להחריף. אולם, התארגנות נאותה ובעוד מועד תוכל להעביר את התעשיה לפסים הדרושים, דהיינו - התמחות באותם ענפים בהם יש לישראל יתרון יחסי.

כפי שכבר צויין לעיל, יחולו שינויים במבנה הענפי של התעשיה כאשר חלקם של ענפי המתכת ילך ויגדל בסך התפוקה. למעשה, מוטלת על קבוצת ענפי המתכת עיקר המעמסה ובהתחשב בעובדה כי הביקוש הבטחוני ששימש כקטליזטור לענף זה, עד כה, יואט יש בכך כדי ללמד על הקשיים הקיימים והמאמצים שיידרשו. ענף אחר שיגדל באופן משמעותי הוא קבוצת ענפי הכימיה.

שינוי מהותי יחול אף בייעודי התפוקה, כאשר הולך וגדל חלקו של היצוא התעשייתי מכלל התפוקה התעשייתית, חלקם של היהלומים יהיה נמוך יותר ועל-כן יגדל הערך המוסף הממוצע בתעשיה.

להלן אינדיקטורים עיקריים להתפתחות התעשיה בעשור, תוך השוואה לחומש 1974-1978, במחירי 1972.

	1972	1973	1978	1983	שיעור גידול שנתי ממוצע (%) 1973-1978	1978-1983	1973-1983
תפוקה (מיליוני ל"י)	19,555	21,750	34,810	54,500	9.9	9.4	9.6
יצוא (מיליוני $)	930	1,055	1,900	3,400	12.5	12.3	12.4
מזה: יהלומים(מיליוני דולר)	385	455	600	800	5.7	5.9	5.8
יצוא תעשייתי אחר (מיליוני דולר)	545	600	1,300	2,600	16.7	14.9	15.8
השקעה גולמית (מיליוני ל"י)	1,400	1,600	2,270	3,380	8.3	8.3	8.3
מועסקים (אלפים)	285	298	357	428	3.7	3.6	3.6
תפוקה למועסק(אלפי ל"י)	68.6	73.0	97.5	128.0	6.0	5.6	5.8

מקור: שנים 1972, 1973, 1978 תכנית המשק הלאומי לשנים 1974-1978. 1983, תחזית הרשות לתכנון כלכלי.

פרק י"א - החשמל

בהתאם להתפתחות החזויה של המשק הישראלי בשנים 1974 עד 1983 יגדל ייצור החשמל בכ-10.3 אחוזים בממוצע לשנה ויגיע לכ-25 מיליארד קוט"ש ב-1983, לעומת כ-9.4 מיליארד קוט"ש הצפויים ב-1973. קצב הגידול של ייצור החשמל בחומש השני דומה לזה המתובנן לשנים 1974 עד 1978. היקף ייצור זה מחושב, בין היתר, על-סמך שיאי הביקוש[1] השנתיים, הצפויים לעלות בקצב של כ-10.5 אחוזים לשנה ולהגיע ל-4,350 מגאווט בשנת 1983. הגידול המקביל בביקוש ובייצור יבטיח כי מקדם העומס[2] יישמר ברמה של שני שלישים של העומס המירבי באותה השנה. הרזרבה[3] של כושר הייצור, שהיא עד שנת 1974 קטנה בהרבה מהרמה הסטנדרטית, תתקרב במרוצת שנות התכנית 1974-1978 לרמה הסטנדרטית, ולאחר מכן היא צפוייה לעלות במידת-מה על רמה זו. רזרבה זו מיועדת להבטיח את האספקה הסדירה של חשמל, כאשר יחידות ייצור יוצאות מכלל פעולה לצורכי תחזוקה ושיפוצים או כתוצאה מתקלות.

ההתפתחות החזוייה של מערכת החשמל תדרוש השקעות בקנה מידה נרחב, כ-2.8 מיליארד ל"י בשנים 1979 עד 1983, מתוך השקעה כוללת של כ-5 מיליארד ל"י במשך כל שנות העשור (במחירי 1972), בהנחה של הקמת תחנות כוח קונבנציונלית בלבד במשך העשור (ראה הערה ללוח 2), כמחצית מכלל ההשקעה מיועדת למערכת ייצור כוח החשמל, והיתרה בעיקר למערכת ההעברה והחלוקה. מרכיב מטבע חוץ

1) הביקוש לחשמל מתבטא בשיא העומס בתחנות הכוח, דהיינו כולל השימוש העצמי של התחנות והאיבודים ברשת ההעברה והחלוקה.

2) מקדם העומס של המערכת מוגדר כאן כיחס בין הייצור למעשה לבין הייצור שהיה דרוש, אילו עבדה המערכת במשך כל השנה על-פי העומס המירבי שנרשם באותה שנה.

3) הרזרבה היא ההפרש בין כושר הייצור המכסימלי לבין שיא הביקוש. לדעת חברת החשמל צריכה רזרבה זו להגיע לכושר הייצור של התחנה הגדולה ביותר בתוספת 5 אחוזים משיא הביקוש.

בהשקעה בחשמל הוא כ-35 אחוז. התפתחות זו תחייב הקצאת אחרים נוספים למערכת העברת הזרם ולתחנות כוח, שמחסור בהם מסתמן כבר כיום עקב לחץ האיכלוס לאורך חופי הים. מצבת כוח האדם לא תגדל במידה ניכרת ותסתכם בכ-5,500 איש בשנת 1983, וזאת עקב השכלולים במערכת והמעבר ליתר עתירות הון.

לוח 1 - ייצור החשמל ושיא הביקוש, 1972 עד 1983

	השנה 1) 1972	1973	1978	1983	שיעור גידול שנתי ממוצע (%) 1973 עד 1978	1978 עד 1983	1973 עד 1983
ייצור (במיליוני קוט"ש)	8,400	9,350	15,375	25,000	10.4	10.2	10.3
שיא ביקוש (מגווט)	1,453	1,605	2,640	4,350	10.5	10.5	10.5

לוח 2 - השקעות (מיליוני ל"י במחירי 1972)

	השנה 1) 1972	1973	1978	1983	השקעה מצטברת לשנים 1974 עד 1978	1979 עד 1983	1974 עד 1983
השקעות	307	403	446	570	2,155	2,845	5,000 (2
מזה: במטבע-חוץ	111	182	143	210	650	1,050	1,700

---

1) שנות תקציב.

2) ההחלטה על הקמת תחנות כוח גרעיניות תדרוש תוספת של כ-500 מיליון ל"י להשקעה, בתקופת העשור.

פ ר ק י"ב - התחבורה והתקשורת

בעשור הקרוב צפוי גידול רב בהשקעות בענפי התחבורה והקשר. ההשקעה החזויה בענפים אלה, בשנים 1974 עד 1983, נאמדת בכ-28 מיליארד ל"י, לעומת כ-13 מיליארד ל"י בעשור 1964-1973 (במחירי 1972). כ-56 אחוז מההשקעה בעשור הבא צפויים בשנים 1979-1983, וזאת עקב הגברת ההשקעות בחומש השני בתעופה, בכלי רכב מנועיים, בכבישים עירוניים ובין-עירוניים ובקשר. מההשקעה הכוללת בעשור הבא בענפי התחבורה והקשר, כ-32 אחוז יושקעו בכלי רכב מנועיים; כ-25% בענף הקשר; כ-20 אחוז יושקעו בכבישים, בתעבורונים, ובפתרון בעיות צפיפות התנועה במרחב תל-אביב וכ-15 אחוז ברכישת אניות ומטוסים (ראה לוח 1). ההשקעה בענפי התחבורה והקשר בעשור הבא תהווה כ-29 אחוזים מההשקעה בכל ענפי המשק.

בעקבות ההשקעות הנרחבות הנ"ל בענפי התחבורה והקשר והתוספת החזויה של כ-32 אלף עובדים למצבת כוח האדם החזויה ב-1973 עשוייה התפוקה של ענפים אלה להסתכם ב-1983 בכ-11.5 מיליארד ל"י (במחירי 1972), ואילו היצוא עשוי להסתכם בכ-1.3 מיליארד דולר (במחירים שוטפים ; ראה לוח 2). בהתאם לתכנית הפיתוח לתקופה 1974-1978, שיעורי הגידול של התפוקה והיצוא יהיו כ-8.5 אחוזים ו-13.0 אחוזים בהתאמה. הרנה שבתקופה 1979-1983, בעקבות עלייה מתונה יותר בתנועת התיירות לארץ וקונסולידציה בענף הספנות, יהיו שיעורי הגידול השנתיים בתפוקה וביצוא קטנים יותר מאשר בחומש הראשון.

ניתן להניח כי במהלכו של העשור הקרוב יספקו ענפי התחבורה והקשר שירותים מתוחכמים יותר מאשר אלה הקיימים היום, ולשם כל יידרשו עובדים מעולים ומיומנים היטב.

לוח 1 - ההשקעות בענפי התחבורה והקשר (מיליוני ל"י, במחירי 1972)

	1972	1973	1978	1983	1978-74	1983-79	1983-74
סך הכל	1,506	2,068	2,752	3,500	12,390	15,610	28,000
אניות ומטוסים[1]	207	551	320	500	2,000	2,300	4,300
כלי רכב מנועיים	575	673	840	1,130	3,800	5,200	9,000
כבישים עירוניים ובין-עירוניים [2]	168	200	575	680	2,110	3,090	5,200
דואר ותקשורת	300	400	750	900	3,300	3,700	7,000
שונות (נמלים, שדות תעופה, רכבת, קוי דלק, אחסנה, חניונים ועוד)	256	244	267	290	1,180	1,320	2,500

1) בניכוי יצוא אניות ומטוסים משומשים.

2) למעט הוצאות הכרוכות ברכישת זכויות דרך; לרבות השקעות במרחב תל-אביב לפתרון בעיית צפיפות התנועה.

לוח 2 - אינדיקטורים להתפתחות ענפי התחבורה והקשר, 1972-1983

	1972	1973	1978	1983	שיעור גידול ממוצע לשנה (%) 1978/1973	1983/1978	1983/1973
תפוקה, במחירי השוק (מיליוני ל״י, במחירי 1972)	4,855	5,300	8,000	11,500	8.6	7.5	8.1
יצוא, על בסיס יבוא סחורות סי"פ (מיליוני דולר)[1]	374	415	765	1,300	13.0	11.2	12.1
מועסקים. סה"כ	84,400	87,400	102,930	119,000	3.3	2.9	3.1
מזה: ישראלים	81,335	84,180	98,830	115,000	3.3	3.1	3.2
עובדים זרים[2]	3,065	3,220	4,100	4,000	4.9	-	2.2

1) למעט יצוא לשטחים מוחזקים.

2) בספנות ובנציגויות "אל-על" בחו"ל.

א. התעופה ושדות התעופה

ההתרחבות של שירותי התעופה האזרחית בישראל בשנים 1983-1974 תיקבע במידה רבה ע"י גידול מספר התיירים לארץ. באותן ההנחות שהונחו בתכנית הפיתוח ל-1978-1974 בהקשר למצב הבטחוני באזורנו ועליית רמת החיים בעולם צפויים להגיע לישראל בדרך האויר כ-2.3 מיליון נוסעים ב-1983, ומזה כ-81 אחוזים תיירים, לעומת כ-1.5 מיליון נוסעים ב-1978, ומזה כ-78 אחוז תיירים. כן הונח שחלקה של "אל-על" בהובלת נוסעים ינוע מסביב ל-50 אחוז מסך הנוסעים בדרך האויר אל ישראל וממנה.

סביר להניח שעידן המכולות וההתפתחות המהירה של הובלת מטענים אחודים בים ישפיעו על פיתוח מטוסים מיוחדים להובלת מטענים אחודים בדרך האויר. בעשור הקרוב צפוי גידול רב בכמות המטענים המובלים בדרך האויר לארץ וממנה, ובמיוחד בכמות היצוא החקלאי. לפי התחזית תגדל תנועת המטענים עד 250-200 אלף טון ב-1983, לעומת כ-42 אלף טון ב-1972.[1]

התנועה המוגברת של מטוסים, תיירים ומטענים תחייב הגדלת ההשקעות בענף התעופה. סך ההשקעה בשנים 1983-1979 במטוסי נוסעים ומטענים לצרכי התעופה הבינלאומית והפנים-ארצית נאמד ב-1.0 - 1.1 מיליארד ל"י, לעומת כ-550 מיליון ל"י בחומש הראשון (במחירי 1972). קרוב ל-700 מיליון ל"י נוספות יושקעו בחומש השני ע"י הממשלה וחברות התעופה הישראליות בהתאמת שדות התעופה לביקוש הצפוי לשירותיהם.

הונח כי במשך העשור ינקטו בצעדים הראשונים להקמת נמל תעופה בינלאומי שני, נוסף לנמל לוד.

---

1) למעט דואר.

ב. ספנות ונמלים

קצב הפיתוח של ענף הספנות תלוי בעיקר בשיקולים מסחריים של חברות הספנות הישראליות, העשויים להשתנות בתקופת התחזית. הסיבה לכך היא, שהספנות העולמית מושפעת מאוד ממאורעות בינלאומיים והיא נתונה לאורך זמן לתנודות חריפות של גאות ושפל בביקוש לשירותיה הגורמות לשינויים במחירי השירותים, דמי החכירה ומחירי רכישה של האניות. קשה לחזות גורמים אלה לטווח ארוך; לכן יש לראות בתחזית זו של התפתחות הענף בעיקר אינדיקציה על כיוון ההתפתחות בהתאם למגמות שנראות היום כסבירות.

סך ההשקעות בענף הספנות והנמלים בשנים 1974-1983 נאמד ב-3.4 מיליארד ל"י (במחירי 1972), ומזה כ-2.7 מיליארד ל"י ברכישת אניות. רוב רובה של ההשקעה באניות בחומש השני קשור להגדלת כושר ההזרמה של צינור הדלק אילת-אשקלות, הצפוי להגיע במשך העשור ל-60-65 מיליון טון לשנה. צי המיכליות יורחב ומעמסן חזוי לעלות בסוף 1983 ל-5.5-6.0 מיליון טון, לעומת כ-2.3 מיליון טון כפי שחזוי לסוף 1973.

היקף ההשקעות בחומש השני בסוגים אחרים של אניות צפוי להיות קטן בהשוואה להשקעה במיכליות, וזאת עקב הקושי להגדיל את חלקה של הספנות הישראלית בהובלת מטענים לארץ וממנה מעבר ל-65 אחוזים, כפי שהונח לגבי החומש הראשון. רק הרחבה ניכרת של הובלות מטענים בין נמלים זרים עשויה להגדיל בהרבה את הביקוש לאניות משא נוספות. במקביל לרכישת אניות להובלת מטען אחוד יימכרו אניות משא ישנות.

כמות המטענים שישונעו בנמלי הארץ ב-1983 נאמדת ב-13 מיליון טון לעומת כ-10.5 מיליון טון ב-1978, דהיינו גידול של כ-4 אחוזים בממוצע לשנה. ייעשו מאמצים כדי להקטין את מספר הימאים הזרים בספנות בבעלות ישראלית, ולפי התחזית ילך ויגדל אחוז העובדים הישראליים בתוך סך העובדים בענף הספנות.

ג. תחבורה יבשתית

על-פי התחזית ינועו בכבישי הארץ ב-1983 כ-800 אלף כלי רכב מנועיים,(1) מהם יותר מ-500 אלף מכוניות פרטיות, לעומת כ-550 אלף כלי רכב, מהם קרוב ל-350 אלף מכוניות פרטיות, בסוף 1978. תחזית זו צופה איפוא לשנים 1983-1979 גידול של כ-7.8 אחוזים בממוצע לשנה בכל כלי הרכב המנועיים ו-8.1 אחוזים בממוצע במכוניות פרטיות. רמת המינוע החזויה ל-1983 היא 111 מכוניות פרטיות ל-1,000 תושבים וזאת לעומת 88 כצפוי ב-1978.

התוספת הניכרת הצפויה בכלי רכב בשנים 1983-1979, הכרוכה בהשקעה הנאמדת בכ-5.2 מיליארד ל"י, תחייב הרחבה ניכרת של רשת הכבישים הבינעירוניים והעירוניים והקמת חניונים על-קרקעיים ותת-קרקעיים, בהשקעה של 2.2-2.0 מיליארד ל"י (במחירי 1972). כ-1.0 מיליארד ל"י נוספות יושקעו בחומש השני במרחב תל-אביב בפעילות נמרצת כדי לפתור את בעיות צפיפות התנועה בו.

יש להדגיש ששיעור הגידול של המכוניות הפרטיות הצפוי בהתאם לתחזית הנ"ל לחומש השני, הינו נמוך משיעור הגידול החזוי לחומש הראשון ונמוך בהרבה מהמגמות שהסתמנו לפני 1972. ההנחה הבסיסית לתחזית זו הינה עלייה ניכרת ברמת השירות של התחבורה הציבורית שתשמש כתחליף נאות לשימוש ברכב הפרטי, המועדף היום מטעמי יוקרה ונוחות. הרחבה ניכרת של התחבורה הצבורית והעלאת רמת השרות בה נלקחו בחשבון באומדן ההשקעה הצפויה בכלי רכב מנועיים.

---

1) כולל אופנועים.

ד. דואר ותקשורת

פעילותו של ענף הקשר תמשיך לגדול במשך השנים 1979 עד 1983 בקצב מהיר, אם כי מתון יותר מאשר בחמש השנים שקדמו להן, וזאת כתוצאה מצמצום תור הממתינים לקווי טלפון, המתוכנן לחומש הראשון. תפוקת הענף חזוייה לגדול פי 3.5 מ-1973 עד 1983, דהיינו בכ-13.3 אחוזים בממוצע לשנה, ותסתכם בכ-2.5 מיליארד ל"י (במחירי 1972) בשנת 1983. במשך החומש הראשון ייעשו מאמצים ניכרים לאיזון בין מספר קווי הטלפון לבין קיבולת המירכזות, שהופר במידת-מה בראשית שנות השבעים. במשך החומש השני, תישמר התפתחות מאוזנת של כל המערכת. בתקופה זו יש לצפות, כי מספר הממתינים לקווי טלפון יירד עד למינימום הדרוש מסיבות אופרטיביות, וזאת, עקב הגידול בהשקעה מצד אחד והקטנה בשיעור הגידול של הביקוש לקווי טלפון פרטיים מצד שני. האטה זו צפויה כתוצאה מהתקרבות מסויימת לרוויה בביקוש של משקי בית לקווי טלפון נוספים. חזוי שמספר מכשירי טלפון ל-100 תושבים יגדל מ-32 בשנת 1978 ל-41 בשנת 1983 ויתקרב לכשני שלישים מקו הרוויה[1].

מערכת הטלקומוניקציה תאפשר, עקב האמינות הגבוהה, הרחבה ניכרת של תקשורת עם מחשבים והעברת סוגים שונים של אינפורמציה. הכנת שיטת המיקוד מחד וההצעות לשינויים אירגוניים מאידך, יביאו במשך השנים, בעיקר לקראת סוף העשור, לשיפורים ניכרים בהעברת דברי דואר.

---

1) הערכה ראשונית על-סמך נתונים בינלאומיים.

סך ההשקעה בכל מערכת התקשורת תסתכם במשך העשור בכ-7 מיליארד ל"י, במחירי 1972, מזה: כ-90 אחוזים בשירותי הטלקומוניקציה. מספר העובדים בענף יעלה בקצב איטי ביחס לגידול היקף השירותים ותחכומם, כתוצאה מהגידול ביחס ההון לעובד, ויסתכם בכ-22 אלף עובדים ב-1983.

לוח 3 - אינדיקטורים להתפתחות מערכת הטלפונים

					שיעור גידול ממוצע שנתי (%)		
	1972	1973	1978	1983	1973-1978	1978-1983	1973-1983
מספר מכשירי טלפון מותקנים, סוף שנה (באלפים)	627	700	1,270	1,880	12.7	8.2	10.4
מכשירי טלפון ל-100 תושבים	19	22	32	41			

פרק י"ג - הבניה

במשך העשור 1983-1974 תפוקת ענף הבניה תגיע לכ-87.5 מיליארד ל"י, ומתוכה יופנו כ-41.5 מיליארד ל"י (47 אחוזים) להשקעות במגורים ועוד כ-34.1 מיליארד ל"י, (39 אחוזים) לבניה לענפי המשק. רק כ-11.9 מיליארד ל"י (14 אחוזים) יוקדשו לאחזקה, תיקונים ושיפוצים של מבנים קיימים וכן לבניה הבטחונית. מצפים לגידול נמרץ בהשקעות לענפי המשק לאורך התקופה, כו בזמן שההשקעות בבניה למגורים תגדלנה בחומש השני בקצב מהיר יותר מאשר בחומש הראשון.

א. הבניה למגורים

צרכי הדיור נקבעים בעיקר ע"י חמישה גורמים: העלייה, המשפחות החדשות, הגרס, שיפור תנאי מגורים, והתוספות למלאי הנוכחי של דירות פנויות.

במשך התקופה 1983-1974 צפויים להגיע 650,000 עולים ארצה והיקף זה יחייב בניית 172,000 יחידות דיור (17,200 לשנה). בשנת 1972 היו הצרכים המשוערים של המשפחות החדשות (זוגות, גרושים ורווקים) 28,650 דירות ומצפים שצרכי קבוצה זו יגיעו ל-34,400 בשנת 1978 ול-39,150 עד שנת 1983. בתקופה 1983-1979 יהיה צורך, איפוא, לספק 185,700 יחידות דיור למשפחות החדשות, לעומת 164,500 יחידות בשנים 1978-1974.

במשך העשור תידרשנה 55,000 דירות כתחליף לדירות שיגרטו עקב התישנות או הריסה (כולל הריסת משכנות עוני)[1] או עקב שינוי יעוד השימוש או עקב צירוף של שתי יחידות לאחת. כן תידרשנה 12,000 יחידות

---

1) אשר לבעיה של משפחות הגרות בצפיפות יתר ובתנאי דיור ירודים נראה כי בעשר שנים הבאות יימצאו פתרונות לכל המשפחות הנזקקות עתה ולכל אלה שעלולות להגיע לצפיפות של 3.0 נפשות לחדר ויותר במשך תקופת התכנית.

דיור נוספות כדי לענות על צרכי תיירים, סטודנטים ותושבי חו"ל. רמת המלאי הריק תגיע לכ-58,000 יחידות עד סוף 1983, רמה גבוהה במקצת מזו הצפויה ב-1978.

סיכום צרכי הדיור בשנים 1983-1974 שפורטו לעיל מגיע ל-590,000 דירות, מתוכן כ-306,500 בתקופה 1983-1979, לאחר ניכוי של כ-34,000 יחידות קיימות שתתפנינה במשך החומש השני מסיבות הגירה או פסירה דרושה, לכן, התוספת נטו של 272,500 יחידות דיור למלאי הצפוי לסוף שנת 1978. יחד עם היקף הבניה הצפוי לשנים 1978-1974, התוספת למלאי בעשור כולו תהיה 525,000 יחידות דיור.

על בסיס עלות ממוצעת של 792 ל"י למ"ר (ללא מחיר הקרקע ובמחירי 1972), תסתכמנה ההשקעות בבניה למגורים (כולל תוספת חדשים לדירות קיימות) בחומש 1983-1979 ב-23,600 מיליוני ל"י, שהם כ-48 אחוזים מסך תפוקת הענף. לכן, יגדל מלאי הון מגורים מ-51,663 מיליון ל"י בסוף 1978 ל-75,035 מיליון ל"י עד סוף 1983, גידול בשיעור שנתי ממוצע של 7.7 אחוזים.

ב. הבניה שלא למגורים

בתקופה 1983-1979 ימשיך ענף הבניה למלא תפקיד חשוב בפיתוחם של ענפים כלכליים אחרים. השקעות במבנים ובעבודות עפר לענפי המשק יהיו כ- 34 אחוזים מסך ההשקעות בנכסים קבועים במשק, לעומת 38 אחוזים מכלל ההשקעות בחומש הבא לפניו. השקעות אלו תסתכמנה ב-19,000 מיליוני ל"י במשך השנים 1983-1979, שהם כ-39 אחוזים מסך תפוקת הענף.

ג. <u>הבניה שלא להשקעה</u>

מלבד הפעילות העיקרית, שהיא יצירת נכסים קבועים, עוסק ענף הבניה באחזקתם, תיקונם ושיפוצם של מבנים קיימים וכן בבניה הבטחונית. התפוקה שתוקדש לאחזקה תעלה בשנים הבאות בשיעור דומה לגידול במלאי הדירות בשנות השישים, כ-8 אחוזים לשנה. מצד שני, חזויה ירידה קלה בעבודות הבטחוניות. סך הבניה שלא להשקעה בשנים 1979-1983 תסתכם ב-6,500 מיליוני ל"י, שהם כ-13 אחוזים מסך התפוקה בענף.

ד. <u>גורמי ייצור</u>

סך תפוקת ענף הבניה תגדל ב-5.2 אחוזים לשנה, בממוצע, בין שנת 1978 לבין שנת 1983. בהנחה שיושג גידול בפריון בשיעור של 3.0 אחוזים לשנה, יהיה צורך ב-156,000 מועסקים בשנת 1983 (כולל העובדים מהשטחים) לעומת 140,000 בשנת 1978 ו-133,200 בשנת 1973. האטה זו בגידול מספר המועסקים לעומת העבר הינה חיונית עקב מגבלת כוח-אדם אשר משפיעה כבר עתה על היקף תפוקת הענף. תהליך המיכון באתרי הבניה, שיאפשר הגברת שיעור הפריון, יקבל תנופה בשנים הבאות ויביא לשינויים ביחס הון-עבודה. שיטות הבניה יעברו שינויים מסויימים ע"י הגברת המיכון, בניה טרומית, התקדמות באירגון העבודה, שיפורים טכנולוגיים וסטנדרטיזציה של תשומות הייצור. בנוסף לזה, מידה מסויימת של הכשרת עובדים תהיה הכרחית, כדי לסגל את העובדים למיכון, לחומרים ולטכנולוגיות חדישים הצפויים במשך השנים הבאות.

התפתחות ענף הבניה, 1972 ותחזית לשנים 1983-1973

(מיליוני ל"י, במחירי 1972)

	1972	1973	1978	1983	סך - הכל 1978-1974	סך - הכל 1983-1979	סך - הכל 1983-1974	מדד הגידול 1978 100=1973	מדד הגידול 1983 100=1978	מדד הגידול 1983 100=1973
הבניה למגורים	3,168	3,410	3,950	5,280	17,900	23,600	41,500	116	134	155
הבניה שלא למגורים	2,102	2,500	3,310	4,200	15,075	19,000	34,075	132	127	168
סך ההשקעות	5,270	5,910	7,260	9,480	32,975	42,600	75,575	123	131	160
תפוקה שאינה השקעה 1)	970	990	1,150	1,400	5,360	6,500	11,860	116	122	141
סך התפוקה	6,240	6,900	8,410	10,880	38,335	49,100	87,435	122	129	158
תפוקה לעובד (ל"י)	50,300	51,800	60,100	69,700	-	-	-	116	116	135
מועסקים (ממוצע שנתי) 2)	124 000	133,200	139,900	156,000	-	-	-	105	111	117
רכישת ציוד	165	195	200	275	940	1,225	2,165	103	138	141
מלאי הון ציוד (סוף השנה)	985	1,085	1,670	2,186	-	-	-	154	131	222
מלאי הון מגורים (סוף השנה)	31,541	34,755	51,663	75,035	-	-	-	149	145	216
גמר הבניה למגורים (יחידות דיור)	47,500	54,000	51,500	56,500	252,000	272,500	524,500	95	110	105
גמר הבניה למגורים (אלפי מ"ר)	4,670	5,475	5,470	6,300	26,250	29,800	56,050	100	115	115

1) כולל אחזקה, תיקונים ושיפוצים של מבנים קיימים וכן הבניה הבטחונית.

2) כולל המועסקים מהשטחים המוחזקים.

מקור: 1972 - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
1978, 1983 - הרשות לתכנון כלכלי.

פרק י"ד - התיירות

ענף התיירות רגיש ביותר למצב הכלכלי שבארצות המוצא של התיירים ולמצב הבטחוני השורר בארצות היעד. בהנחה, שרמת החיים בעולם תמשיך לעלות במשך העשור, 1974-1983, ושיחול שיפור-מה במצב הבטחוני באזורנו, צפוייה תנועת התיירות לארץ להגיע ל-2.0-2.1 מיליון תיירים ב-1983, בקצב גידול של כ-9.5 אחוזים בממוצע לשנה לעומת 1973. בהתאם לתכנית התיירות לתקופה 1974-1978 יהיה שיעור הגידול בתנועת התיירות לארץ, בתקופה זו, קרוב ל-10 אחוזים לשנה בממוצע; הרנח שבתקופה 1979-1983 יהיה שיעור הגידול מתון יותר, כ-9 אחוזים לשנה בממוצע. צפוי שב-1983 כ-88 אחוזים מהתיירים יגיעו בדרך האויר, לעומת כ-87 אחוזים ב-1973.

לוח 1 - תיירים נכנסים לפי דרכי כניסה
(אלפים)

	1972	1973	1978	1983	שיעור גידול ממוצע לשנה (%) 1973-1978	1978-1983	1973-1983
סה"כ	727.4	850	1,360	2,100	9.9	9.1	9.5
בדרך האויר	627.1	737	1,185	1,840	10.0	9.2	9.6
בדרך הים	73.8	83	120	160	7.7	5.9	6.8
בדרך היבשה 1)	26.6	30	55	100	12.9	12.7	12.8

1) להוציא תיירות מארצות ערב אל השטחים המוחזקים.

ההכנסות במטבע-חוץ מתיירות[1] עתידות להגיע ב-1983 ל-700-750 מיליון דולר. ההכנסות צפויות לעלות בתקופת העשור בכ-10 אחוזים בממוצע לשנה, כלומר צפוייה עלייה קלה בהכנסה הממוצעת מתייר.

לוח 2 - הכנסות במט"ח של שירותי התיירות

	1972	1973	1978	1983	שיעור גידול ממוצע לשנה (%) 1978-1973	1983-1978	1983-1973
סך ההכנסה במט"ח (מיליוני דולר)	213	280	450	750	10.0	10.3	10.2
ההכנסה הממוצעת מתייר (דולרים)	292	330	330	350	-	1.2	0.7

סך ההשקעות בענף התיירות במשך העשור 1974-1983 נאמד ב-2.8 מיליארד ל"י (במחירי 1972). כ-60 אחוזים מההשקעה החזויה לכל העשור יושקעו בתקופה 1979-1983. קרוב ל-80 אחוזים מההשקעה מיועדים לבניית בתי-מלון, והיתרה תושקע באתרי תיירות, מתקני חוף וספורט, אכסניות נוער, חנויות לתיירים וכד'.

---

1) למעט ההכנסות מתיירים של חברות התעופה והספנות הישראליות, בקווים הבינלאומיים.

לוח 3 - ההשקעות בענף התיירות
(מיליוני ל"י, במחירי 1972)

	1972	1973	1978	1983	1974-1978	1979-1983	1974-1983
סך ההשקעה	200	310	210	400	1,100	1,700	2,800
ההשקעות בבתי-מלון מומלצים לתיירים*)		273	155	310	860	1,340	2,200
השקעות אחרות		37	55	90	240	360	600

*) המחיר הממוצע לבניית חדר נאמד בכ-73 אלף ל"י (במחירי 1972).

שינוי הדרגתי בהרכב התיירים שיבואו לישראל צפוי עד 1983. בהמשך למגמות שהסתמנו בתיירות העולמית, של הרחבת תודעת התיירות בקרב שכבות רחבות יותר של האוכלוסיה, יעלה חלקה של תיירות הנוער והסטודנטים ושל התיירות העממית בסך התנועה לישראל. כן ניתן לצפות להגברת התיירות הצליינית ותיירות הנופש לארץ.

מכלול השינויים העתידיים בהרכב התיירות יגרום לירידה הדרגתית בממוצע הלינות לתייר בבתי המלון המומלצים לתיירים, אשר תנבע הן מקיצור השהייה הממוצעת בארץ כתוצאה מהרחבת התודעה בין התיירים לתיור משולב בכמה ארצות, והן מהגדלת הביקוש למקומות איכסון אלטרנטיביים זולים יותר. לכן, יחייבו השינויים הנ"ל ליעד בחומש השני של העשור השקעות רבות יותר למקומות איכסון עממיים, מהמתוכנן לחומש הראשון. על אף הירידה הצפוייה בממוצע הלינות לתייר בבתי המלון המומלצים לתיירים ועליית חלקה של התיירות העממית בשנות החומש השני ניתן להניח, כי ההכנסה הממוצעת מתייר תעלה במידה בעיקבות הרחבת אפשרויות התיור והבילוי בארץ, התקנת מתקני ספורט מגוונים לתיירים וכד', ובשל העלייה הצפוייה ברמת החיים בארצות העולם.

פרק ט"ו - החינוך

בתקופה 1983-1972 תגדל ההוצאה לחינוך ב-2,740 מיליון ל"י (במחירי 1972), מ-2,060 מיליון ל"י ל-4,800 מיליון ל"י. שיעור הגידול יהיה 8.0 אחוזים בממוצע לשנה. ההוצאה השוטפת תגדל בשיעור של 9.1 אחוזים בממוצע לשנה, מ-1,600 מיליון ל"י ב-1972 ל-4,190 מיליון ל"י ב-1983.

רמת ההשקעות השנתית תעלה מ-460 מיליון ל"י ב-1972 ל-610 מיליון ל"י ב-1983, מזה כ-200 מיליון ל"י בחינוך הגבוה.

במערכת החינוך שבפיקוח משרד החינוך ובחינוך הגבוה היו ב-1972 כ-827 אלף תלמידים, ומספרם יגיע עד 1983 לכ-1,355 אלף. בנוסף לכך יגדל מספר התלמידים בהכשרה המקצועית ובמוסדות אחרים מ-74 אלף ב-1972 ל-192 ב-1983.

מספר המורים במערכת זו (לא כולל הכשרה מקצועית ומוסדות אחרים) יגיע ל-94.6 אלף ב-1983, לעומת 50.3 אלף ב-1972.

תחזית התלמידים

בתחזית התלמידים לעשר השנים 1983-1974 באה לידי ביטוי מגמה להעלאת שיעורי הלמידה ע"י הקטנת הנשירה מבתי-הספר היסודיים, המשך הקמת חטיבות הביניים ומתן חינוך חובה חינם בכיתות ט' ו-י' בגני הילדים יוקדשו מאמצים להעלאת שיעורי הלמידה של גילאי 3-4. לפי התחזית יגיע שיעור הלמידה של גילאי 4 ל-100 אחוזים ב-1980. בין 1972 ל-1978 יגדל מספר הילדים בגני הילדים מ-130 אלף ל-194 אלף ועד 1983 הוא יגיע ל-240 אלף ילדים.

הקמת חטיבות הביניים תושלם עד סוף שנות התחזית, כאשר 80 אחוזים מתלמידי כיתות ז'-ט' ייכללו בחטיבות הביניים כבר בחומש הראשון של התחזית. עד 1983 יהיו בחטיבות הביניים 252 אלף תלמידים.

בחינוך העל-יסודי יוחל בהפעלת חוק חינוך חובה חינם לכיתות י' בשנת הלימודים תשל"ד, במטרה להחילו תוך 4 שנים על כל תלמידי כיתות י'. הונח כי תהיה לכך השפעה על העלאת שיעורי המעבר של תלמידים מכיתות ט' ל-י'.

בחינוך הגבוה הונח קצב גידול קבוע במספר התלמידים על-פני העשור כולו, מ-46 אלף ב-1972 ל-79 אלף ב-1983. כן הונח כי תימשך ואף תיגבר הנטיה להארכת משך הלימודים ומעבר מלימודים לקראת תואר ראשון ללימודים לקראת תואר שני ושלישי. בהתאם לתחזית יגדל מספר התלמידים בכל מסגרות ההכשרה המקצועית בכ-10,000 לשנה במשך העשור כולו ויגיע לכ-140 אלף ב-1983.

<u>תחזית המורים</u>

תחזית המורים מתבססת על הגידול הצפוי במספר התלמידים, עקב הגידול באוכלוסיה והעלאת שיעורי הלמידה, וכן על הנחות בדבר הקטנת הצפיפות בכיתות, הרחבת רשת חטיבות הביניים, הרחבת תכניות הלימודים ואקדמיזציה של הסמינרים למורים. הגידול העיקרי במספר המורים יידרש בגני הילדים, מ-4,300 ב-1972 ל-8,700 ב-1983, בחטיבות הביניים מ-3,000 ל-23,500 ובחינוך הגבוה מ-6,500 ל-12,800 בהתאמה. בחינוך הגבוה יגדל מספר המורים הדרוש כתוצאה מהגידול במספר התלמידים ומהקטנת היחס תלמידים-מורים.

<u>ההוצאה הלאומית לחינוך</u>

הגידול במספר התלמידים והמורים גורר אחריו גידול מתאים בהוצאה לחינוך. כמו-כן, הונח גידול בפריון העובדים בשירותים הציבוריים: 5 אחוזים בחומש הראשון ו-4 אחוזים בחומש השני. הגידול הניכר ביותר בהוצאה השוטפת צפוי בגני הילדים, חטיבות הביניים ובחינוך הגבוה. בגני הילדים יהיה שיעור הגידול השנתי בהוצאה 10.9 אחוזים במשך העשור כולו והיא תגיע ל-250 מיליון ל"י ב-1983. בחטיבות הביניים יהיה שיעור הגידול השנתי 26.0 אחוזים וההוצאה תגיע ל-750 מיליון ל"י, ובחינוך הגבוה תהיה ההוצאה השוטפת הגבוה ביותר - 1,370 מיליון ל"י כשהגידול השנתי נאמד בכ-8.0 אחוזים.

רמת ההשקעות תהיה דומה בשני החומשים. בחינוך הגבוה לא צפויות השקעות גדולות חדשות בנוסף לאלה שהוזכרו בתכנית 1974-1978, כלומר - השלמת הבניה על הר הצופים והקמת מעונות לסטודנטים במכון ווייצמן, הקמת שני בתי"ס לרפואה - באוניברסיטת חיפה ובאוניברסיטת הנגב. חלקה של הממשלה בהשקעות אלו יהיה גבוה.

לוח 1 - ההוצאה הלאומית לחינוך, לפי מקור מבצע ולפי ס…
(מיליוני ל"י, במחירי 1972)

	1972			1973			1978 [1]		
	סה"כ	ממשלה+ רשויות	מלכ"ר+ אחרים	סה"כ	ממשלה+ רשויות	מלכ"ר+ אחרים	סה"כ	ממשלה+ רשויות	מלכ"ר+ אח…
סה"כ	2,060	970	1,090	2,290	1,120	1,170	3,400	1,760	…40
סה"כ הוצאה שוטפת	1,600	670	930	1,730	740	990	2,810	1,340	…70
גני ילדים	80	50	30	90	60	30	170	110	…60
בי"ס ומוסדות חינוך יסודיים	430	380	50	460	410	50	630	560	…70
חטיבות הביניים	60	60	-	80	80	-	400	400	[illegible]
בי"ס ומוסדות חינוך על-יסודיים	340	140	200	360	150	210	510	210	…00
מוסדות חינוך אקדמאים וגבוהים אחרים	590	30	560	630	30	600	930	50	…0
ישיבות ובי"ס תורניים גבוהים	30	-	30	30	-	30	40	-	…0
חינוך מבוגרים, לימוד עברית ושפות	10	10	-	10	10	-	10	10	[illegible]
בי"ס ומוסדות חינוך אחרים	20	-	20	30	-	30	50	-	…0
ספרי לימוד ומחברות ע"י משק בית	40	-	40	40	-	40	70	-	…0
סה"כ השקעות	460	300	160	560	380	180	590	420	…0
חינוך פרט לחינוך גבוה	260	200	60	310	250	60	390	320	…0
חינוך גבוה	200	100	100	250	130	120	200	100	…0

1) בתכנית לשנת 1978 כפי שפורסמה ב"תכנית למשק הלאומי 1974–1978, (אפריל 1973)" נעשו התיקונים …
התלמידים, שקטנה בכ-3 אחוזים ובתחזית המחירים, הוקטנה ההוצאה הלאומית בהתאם. (ב) נעשה תיקון ל…
בשנות הבסיס 1972–1973 ובהתאם לכך גם בתחזית.

...הלאומית לחינוך, לפי סקטור מבצע ולפי סוג החינוך
(מיליוני ל"י, במחירי 1972)

1973 סה"כ	1973 ממשלה+ רשויות	1973 מלכ"ר+ אחרים	1978[1] סה"כ	1978[1] ממשלה+ רשויות	1978[1] מלכ"ר+ אחרים	1983 סה"כ	1983 ממשלה+ רשויות	1983 מלכ"ר+ אחרים	שיעור גידול שנתי (%) 1973-1978 ס"ה	שיעור גידול שנתי (%) 1978-1983 ס"ה	שיעור גידול שנתי (%) 1973-1983 ס"ה
2,2	1,120	1,170	3,400	1,760	1,640	4,800	2,500	2,300	8.7	7.2	8.0
1,7	740	990	2,810	1,340	1,470	4,190	2,070	2,120	9.8	8.3	9.1
	60	30	170	110	60	250	160	90	13.4	8.3	10.9
4	410	50	630	560	70	910	810	100	6.6	7.6	7.0
	80	-	400	400	-	750	750	-	37.2	13.3	26.0
3	150	210	510	210	300	650	270	380	7.2	5.1	6.1
6	30	600	930	50	880	1,370	70	1,300	8.0	8.0	8.0
	-	30	40	-	40	50	-	50	5.9	5.9	5.9
	10	-	10	10	-	10	10	-	-	-	-
	-	30	50	-	50	80	-	80	10.7	10.7	10.7
	-	40	70	-	70	120	-	120	11.8	11.8	11.8
5	380	180	590	420	170	610	430	180			
3	250	60	390	320	70	410	330	80			
2	130	120	200	100	100	200	100	100			

1978-19, (אפריל 1973)" נעשו התיקונים הבאים: (א) כהוצאה מהיקון בחחזית
הוצאה הלאומית בהתאם. (ב) נעשה תיקון לגבי ההוצאה השוטפת בחינוך הגבוה

לוח 2 - מספר התלמידים במערכת החינוך וההכשרה המקצועית לפי שלבי החינוך וסוג ההוצאה (אלפים)

	1972	1973	1978	1983
גני ילדים	130	140	194	240
חינוך יסודי	477	487	524	639
חטיבת ביניים	33	43	163	252
חינוך על-יסודי	141	140	137	145
חינוך גבוה	46	48	62	79
סה"כ	827	858	1,080	1,355
הכשרה מקצועית	39	46	100	140
מוסדות אחרים	35	39	45	52
סה"כ כללי	901	943	1,225	1,547

לוח 3 - תחזית הביקוש למורים של מערכת החינוך שבפיקוח משרד החינוך והתרבות (אלפים)

	1972	1978	1983
גני ילדים	4.3	7.1	8.7
חינוך יסודי	25.0	30.1	35.5
חטיבת ביניים	3.0	15.5	23.5
חינוך על-יסודי	11.5	13.4	14.1
חינוך גבוה	6.5	9.4	12.8
סה"כ	50.3	75.5	94.6

פרק ט"ז - הבריאות

סך ההוצאה לשירותי בריאות תגיע בשנת 1983 ל-2,960 מיליון ל"י, לעומת 1,350 מיליון ל"י בשנת 1973. ההוצאה השוטפת תגדל במשך העשור בכ-9.7 אחוזים בממוצע לשנה, מ-1,030 מיליון ל"י ב-1973 ל-2,600 מיליון בשנת 1983.

מספר המועסקים בענף יגיע ל-72 אלף בקירוב בשנת 1983 לעומת כ-49 אלף ב-1972.

בחומש 1979-1983 תגדל ההוצאה השוטפת לשירותי בריאות בקצב איטי במקצת לעומת החומש 1974-1978 - כ-9 אחוזים בממוצע לשנה לעומת 10 אחוזים בקירוב בהתאמה, זאת בהנחה שחלק ניכר מהפיגור הקיים בתחום זה כיום יושלם כבר בחומש הראשון ובחומש השני יהיה צורך בעיקר לשמור על רמת השירות עם גידול האוכלוסיה, תוך המשך שיפורו, אם כי בקצב איטי יותר. שיפור השירות מתבטא בכך שקצב הגידול של ההוצאה השוטפת לשירותי בריאות עולה באורח ניכר על גידול האוכלוסיה.

ההשקעות בשירותי הבריאות תגדלנה בחומש השני ותסתכמנה ב-360 מיליון ל"י בממוצע לשנה, לעומת 330 מיליון בחומש הראשון.

בענף זה קיימת תחלופה מסויימת בין סוגים שונים של שירותים, למשל - בסוגים מסויימים של מחלות ניתן לטפל הן בבית-חולים והן במרפאה; שיפור ברפואה המונעת עשוי להקטין את ההוצאה בתחומים אחרים של שירותי הבריאות וכו'. מסיבה זו, תחזית מפורטת של שירותי הבריאות לסוגיהם השונים לטווח של 10 שנים תהיה בעלת משמעות מוגבלת ביותר. התחזית הכללית שניתנה לעיל מבוססת על ההנחה שעם המשך עלייתה של רמת החיים תימשך המגמה להקדיש חלק גדל והולך מהמקורות לשיפור שירותי הבריאות ודבר זה יחייב גידול מקביל במספר המועסקים בענף.

ההוצאות לשירותי בריאות והמועסקים בענף - 1972 ותחזית ל- 1973, 1978, 1983

(מיליוני ל"י, במחירי 1972)

	1972	1973	1978	1983
סה"כ הוצאות	1,110	1,350	2,010	2,960
הוצאות שוטפות	930	1,030	1,680	2,600
השקעות	180	320	330 (1	360 (2
מועסקים (באלפים)	49	51	62	72

1) השקעה ממוצעת לשנה בתקופה 1974–1978

2) השקעה ממוצעת לשנה בתקופה 1979–1983.

פרק י"ז - טיפול ושיקום

סך ההוצאות לטיפול ושיקום הגדל בתקופה 1983-1973 פי שלוש ומעלה, מ-185 מיליון ל"י ב-1973, ל-600 מיליון בקירוב ב-1983. נושא זה, שזכה לתשומת לב מיוחדת בשנים האחרונות, יתפתח במהירות רבה בעיקר במחצית הראשונה של העשור, בו יהיה שיעור הגידול הממוצע של ההוצאה השוטפת 18 אחוזים לשנה. בחומש השני תחול האטה מסויימת בקצב הגידול השנתי שיהיה כ-14 אחוזים בממוצע, זאת בהנחה שמרבית הפיגור השורר כיום בנושאים רבים בתחום זה, יודבק עד סוף החומש הראשון.

לפיתוח מהיר במיוחד יזכה נושא הטיפול באוכלוסית הקשישים, זאת הן עקב המדיניות הקיימת בתחום זה כיום והן בשל הגידול הצפוי במספר הקשישים ובחלקם מכלל האוכלוסיה, בעיקר בחומש הראשון של התכנית. כן צפוי פיתוח מהיר גם בתחומי הטיפול בנכים ומוגבלים ובטיפול במשפחה ועבודה קהילתית.

הוצאה לטיפול ושיקום, 1972 ותחזית ל-1973, 1978 ו-1983

	מיליוני ל"י במחירי 1972				שיעור גידול שנתי ממוצע (%)		
	1972	1973	1978	1983	מ-1973 ל-1978	מ-1978 ל-1983	מ-1973 ל-1983
סה"כ	117	185	473	600			
הוצאות שוטפות	96	139	317	535	18.0	11.0	14.4
השקעות	21	46	156 (1	165 (2			

1) השקעה ממוצעת לשנה בחומש 1978-1974.

2) השקעה ממוצעת לשנה בחומש 1983-1979.

פ ר ק י"ח - הבטחת הכנסה

בתקופה 1983-1973 תגדל ההוצאה לשירותי הבטחת הכנסה מ-1,355 מיליון ל"י ל-3,500 מיליון, שיעור הגידול השנתי יהיה 10 אחוזים בממוצע.

ההוצאה העיקרית בתחום זה תהיה בסעיף התשלומים לקשישים, אשר יגדלו בכ-11 אחוזים בממוצע לשנה, מ-500 מיליון/ל"י ל-1,400 מיליון ל"י. התשלומים בגין ילדים יגדלו בקצב אטי יותר - 8 אחוזים לשנה, מ-460 מיליון ל"י בראשית העשור ל-1,000 מיליון בסופו. התשלומים בשל הפסקה זמנית בפעילות הכלכלית יגדלו ב-12 אחוזים בממוצע לשנה, מ-155 מיליון ל"י ל-500 מיליון ל"י ואילו התשלומים למשפחות מעוטות הכנסה יעלו מ-120 ל-330 מיליון ל"י והגידול הממוצע בסעיף זה יהיה 11 אחוזים לשנה בקירוב. התשלומים לנכים יעלו מ-120 ל-270 מיליון ל"י.

בחומש 1983-1979 תחול האטה בקצב הגידול של ההוצאות להבטחת הכנסה - מ-12 אחוזים ל-8 אחוזים בממוצע לשנה. הסיבה לכך היא שחלק מהסעיפים בתחום זה יהיו בחומש הראשון בראשית הפעלתם ועל כן יגדלו במהירות ולאחר שיגיעו להפעלה מלאה קצב גידולם יואט. דבר זה אמור בעיקר לגבי התשלומים עבור הפסקה זמנית של פעילות כלכלית ותשלומים לנכים. בסעיפים אחרים נעשו רפורמות מרחיקות לכת, אשר יביאו לגידולם המהיר בחומש הראשון, אך השפעתן על קצב הגידול תפחת לקראת סוף העשור.

ההוצאה להבטחת הכנסה, 1972 ותחזית ל-1973, 1978 ו-1983

	מיליוני ל"י במחירי 1972				שיעור גידול שנתי ממוצע (%)		
	1972	1973	1978	1983	מ-1973 ל-1978	מ-1978 ל-1983	מ-1973 ל-1983
סה"כ	1,110	1,355	2,385	3,500	12.0	8.0	10.0
משפחות מעוטות הכנסה	120	120	220	330	12.9	8.4	10.6
קשישים	440	500	930	1,400	13.2	8.5	10.8
קצבות בגין ילדים	370	460	700	1,000	8.8	7.4	8.1
הפסקה זמנית של פעילות כלכלית	110	155	335	500	16.7	8.3	12.4
נכים	70	120	200	270	10.7	6.2	8.4